

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra primární a preprimární pedagogiky

Bakalářská práce

Hudební pohádka v mateřské škole

Vypracovala: Nicola Adamovičová

Vedoucí práce: Mgr. Dita Podhrázká, Ph.D.

České Budějovice 2023

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Českých Budějovicích, dne 28. června 2023

Nicola Adamovičová

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Ditě Podhrázké, Ph.D. za velmi trpělivé vedení bakalářské práce. Poskytnuté rady byly vždy velmi užitečné a srozumitelné. Děkuji taktéž osloveným mateřským školám a respondentkám za jejich ochotu, otevřenost a poskytnutí zajímavých informací. Poděkování patří i mé rodině.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá hudební pohádkou interpretovanou dětem předškolního věku. Na začátku byly stručně definovány pojmy související s daným tématem. Zmíněna byla také dramatická výchova, díky jejímž metodám byla hudební pohádka předkládána dětem předškolního věku. Poté byl vymezen samotný předškolní věk a vzdělávací oblasti z Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání.

Praktickou část tvoří dvě hlavní výzkumné otázky, na které byly zjišťovány odpovědi pomocí kvalitativního výzkumu, a to metodami otevřeného kódování a strukturovaného rozhovoru. Významnou roli hrála dramatizace hudební pohádky, při které vybrané respondentky aktivně pozorovaly reakce předškolních dětí. S každou respondentkou byl veden individuální strukturovaný rozhovor. Rozhovory byly následně pomocí otevřeného kódování kategorizovány a analyzovány.

Z kvalitativního výzkumného šetření vyplývá, že se dětem interpretovaná hudební pohádka líbila a rovněž byly naplněny všechny vzdělávací oblasti z RVP PV v souvislosti s daným tématem.

Klíčová slova: Hudební pohádka, dramatizace, děti předškolního věku, vzdělávací oblasti

ABSTRACT

Bachelor thesis deals with a musical fairy tale interpreted for children of preschool age. At the beginning, terms related to the given topic were briefly defined. Dramatic education was also mentioned, thanks to the methods of which musical fairy tales were presented to children of preschool age. After that, the preschool age itself and educational areas from the Framework Educational Program for preschool education were defined.

The practical part consists of two main research questions, the answers to which were ascertained using qualitative research, using the methods of open coding and structured interview. An important role was played by the dramatization of a musical fairy tale, during which the selected respondents actively observed the reactions of preschool children. An individual structured interview was conducted with each respondent. These interviews were then categorized and analyzed using open coding.

The qualitative research shows that the children liked the interpreted musical fairy tale and that all the educational areas from the RVP PV related to the given topic were also fulfilled.

Keywords: Musical fairy tale, dramatization, preschool children, educational areas

OBSAH

ÚVOD.....	8
TEORETICKÁ ČÁST	9
1 HUDBA.....	9
1.1 Vliv hudby na dítě.....	9
2 POHÁDKA	10
2.1 Vliv pohádky na dítě	11
3 HUDEBNÍ POHÁDKA.....	12
3.1 Vliv hudební pohádky na dítě	13
4 DRAMATICKÁ VÝCHOVA.....	13
4.1 Cíle dramatické výchovy	14
4.2 Metody dramatické výchovy.....	15
5 PŘEDŠKOLNÍ VĚK.....	16
5.1 Předškolní vzdělávání	18
6 STRUČNÁ ANALÝZA RVP PV.....	19
6.1 Vzdělávací oblasti RVP PV	20
6.1.1 Dítě a jeho tělo	20
6.1.2 Dítě a jeho psychika.....	20
6.1.3 Dítě a ten druhý	21
6.1.4 Dítě a společnost	21
6.1.5 Dítě a svět	22
PRAKTICKÁ ČÁST	23
7 METODOLOGIE VÝZKUMU.....	23
7.1 Cíl výzkumu	23
7.2 Výzkumné otázky.....	23
7.2 Metoda výzkumu	23
8 VÝZKUMNÉ MÍSTO, RESPONDENTI A ČAS	24
9 PŘÍPRAVA VÝZKUMU.....	25

10	PRŮBĚH SBĚRU DAT.....	26
11	ANALÝZA DAT.....	27
11.1	Analýza otevřeného kódování.....	27
11.2	Analýza získaných rozhovorů	28
10	ZJIŠTĚNÁ DATA.....	32
10.1	Zjištěná data z otevřeného kódování.....	32
10.1.1	Věk, děj.....	32
10.1.2	Hudba, zpěv	33
10.1.3	Interakce dětí.....	33
10.1.4	Přirozený projev.....	34
10.1.5	Smysly	34
10.1.6	Receptivní i produktivní dovednosti	35
10.1.7	Interakce, komunikace	35
10.1.8	Umění, hudba	36
10.1.9	Kultura.....	36
10.1.10	Snadná orientace	37
10.1.11	Vlastní poznatek/prožitek respondentky	37
10.2	Zjištěná data z řízeného rozhovoru.....	38
11	DISKUZE.....	40
1.	V jakých vzdělávacích oblastech děti hudební pohádka rozvíjela?	40
2.	Bavila děti zdramatizovaná hudební pohádka?	40
	ZÁVĚR.....	41
	Tištěné zdroje.....	42
	Internetové zdroje	43
	PŘÍLOHY	44

ÚVOD

Tématem bakalářské práce je autorská hudební pohádka interpretovaná dětem předškolního věku. Toto téma bylo zvoleno z několika důvodů. Rozhodujícím faktorem pro výběr byla skutečnost, že se sama autorka hudbě věnuje již od dětských let. Už od předškolního věku se intenzivně zabývá hrou na keyboard a zpěvem. Proto i svou práci primárně komponovala na tomto hudebním nástroji. Z autorčiných zkušeností je pro ni hudba únikem od každodenního shonu a sama se díky ní vrací do dětských let. Hudbě se věnuje taktéž i během výuky dětí v mateřské škole. Jako jejich učitelka se jim snaží předat ze sebe opravdu jen to nejlepší, a to nejen profesně, ale i lidsky.

Autorka očekává, že díky zpracování této práce bude mít další nové teoretické poznatky, které bude moci aplikovat v praxi, což ji pomůže nejen v rozvoji profesního života, ale také v rozvoji dětí během učitelské kariéry.

V této bakalářské práci budou podrobně rozebrány jednotlivé pojmy týkající se hudební pohádky, dramatizace a vzdělávacích oblastí z Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Práce se bude věnovat i vlivu hudby a pohádky na rozvoj dítěte v předškolním věku.

Ve výzkumné praktické části bude dětem v předškolním věku prezentována autorská hudební pohádka. Po dramatizaci pohádky budou děti aktivně pozorovány vybranými respondentkami účastnících se výzkumu a následně bude vše společně zhodnoceno pomocí výzkumné kvalitativní metody strukturovaného rozhovoru.

Hlavním cílem kvalitativního výzkumu bylo zjišťováno, jak děti reagují na hudební pohádku a v jakých vzdělávacích oblastech hudební pohádka děti předškolního věku rozvíjela.

TEORETICKÁ ČÁST

1 HUDBA

„Hudba pomáhá vyjádřit emocionální, fyzický i mentální stav, umožňuje osobní prožívání nejen radosti a bolesti.“ (Gerlichová, 2021, s. 13)

Hudba má významný vliv na člověka. Hudba plná zvuků je přirozená součást našeho života, ovlivňuje člověka i po fyziologické stránce. Může na nás mít vliv různými způsoby. Rovněž může být zprostředkovatelem pro různá sdělení a průnikem do lidské psychiky. Hudební prožitek napomáhá k rozmanitému rozvoji osobnosti a kultivaci jeho emocí. Hudba je optimálním nástrojem pro dosažení stavu relaxace. Na někoho může působit dokonce jako prevence před stresem, uvolnění organismu po nějaké zátěži nebo jako lék. Hra na hudební nástroje, zpěv i poslech hudby mohou stimulovat naši představivost a vizuální schopnosti, čímž přispívají k vytváření a projevu emocí. (Gerlichová, 2021)

1.1 Vliv hudby na dítě

Podle známých studií hudební vývoj dítěte probíhá již před narozením v prenatálním období. Plod je schopen pamatovat si akustické podněty. Hudební rytmy probíhající v dětském organismu, jako je tep, puls a dýchání, vnímají děti jako hudební metro rytmus. V prvních měsících se u dítěte aktivně projevuje sluchová dominanta, kdy se dítě soustředí na zvuk. Citlivost sluchu byla několikrát zaznamenána reakcí plačících dětí na zpěv, po kterém se dítě zklidnilo. Po biologické stránce dítěte je nezbytnou částí zrání nervových struktur. Hudba působí na dítě přirozeně v souladu s rozvojem tělesných a duševních funkcí. (Slavíková, 2012)

Pro dítě je důležité poskytnout dostatek hudebních vjemů, aby mohlo přirozeně rozvíjet své vrozené hudební předpoklady. Dítě s vrozenými dispozicemi pro hudbu má určité nadání, které se projevuje nákloností k hudbě, rádo si zpívá, zkouší hrát na jednoduché nástroje a vytváří vlastní krátké melodie. Vymyšlené popěvky různě rytmicky obměňuje a rádo zpívá svým oblíbeným hračkám.

Nejvlivnější období je pro dítě předškolní věk, kdy se aktivně setkává s hudebními podmínkami ve všech směrech. Dítě je připraveno tělesně i duševně, dokáže zapojit smysly, sladit pohyb s hudbou, mít cit pro dynamiku, využít sluchový analyzátor, aktivně zapojovat intonačně čistý zpěv a správné dýchání pomocí bránice. Dítě je hudebně ovlivňováno jak ve školním prostředí,

v rodině, ale i v masmédiích, v obchodních domech, na ulici, a jiné. Rytmičké schopnosti, hlasové dovednosti a sluchové vnímání podporuje rozvoj řeči i hudebnosti.

Řeč a zpěv mají několik podobností, mezi které patří intonace v tázacích větách a melodie na začátku a konci věty. Zpěv může pomoci rozšířit slovní zásobu, zapamatovat si důležité informace a zlepšit schopnost řešit sekvenční úlohy. Hudba může vést také k tréninku komunikačních schopností, sluchové percepce, empatie a prevenci před školními neúspěchy. V určitých situacích nemusí být využit pouze poslech hudby nebo hudební nástroje. Pro děti je velmi prospěšná hra na tělo, která může podpořit atmosféru ve třídě či děti náležitě namotivovat pro další činnost. Důležité jsou také odpočinkové a relaxační aktivity, ale i dynamické a statické aktivity, které zapojují všechny smysly. Je důležité, aby děti nebyly vystaveny dlouhodobému napětí, a proto je vhodné pravidelně zařazovat odpočinkové pauzy, které mohou zahrnovat koncentraci a prosté vnímání přítomnosti.

Hudba se pro některé děti může stát muzikoterapií. Ta na děti působí dominantním léčivým přístupem a velmi rychle proniká k podvědomým tématům. Díky charakteristickým muzikoterapeutickým metodám, technikám a postupům je možné lépe porozumět mnohým intrapersonálním i interpersonálním procesům a vhodně reagovat na aktuální stav dítěte. Mezi nejčastěji používané muzikoterapeutické metody patří hudební improvizace, hudební interpretace, receptivní muzikoterapie a kompozice. (Gerlichová, 2021)

2 POHÁDKA

„Pohádka není pravda ani lež. Pohádka je fantastický příběh, jehož fabule (souhrn popsanych událostí) je ověřena generacemi posluchačů a později čtenářů a diváků. Opakovanou interpretací se příběh ustálil v optimální podobě, která obvykle nepostrádá napětí a v níž nacházíme jistotu, že nakonec i přes mnohé útrapy a nástrahy dobro zvítězí nad zlem, dobré skutky budou po zásluze odměněny a zlé potrestány, stejně jako dobrý člověk dosáhne štěstí a zlý upadne do záhuby, pokud mu není dána možnost nápravy.“ (Svobodová & Švejdová, 2011, s. 107)

Pohádky představují nositele tradic, uměleckých hodnot a morálních principů. Jsou jedním z nejautentičtějších a nejpestřejších zdrojů, které předškolní pedagogové využívají ve své práci. Dramatické metody a klasické pohádky jsou skvělým nástrojem, jak efektivně propojit vzdělávací a výchovné cíle. Hra se tak stává pro dítě přirozenou formou.

Nejpřirozenější forma, jak pohádku dětem předkládat je vyprávění. To umožní nejen oční kontakt, ale také okamžité reakce na dětský prožitek. Pohádku lze vyprávět společně s dětmi, kdy děti doplňují, co se v pohádce stalo či si domýšlí vlastní průběh pohádky. Také lze pohádku s dětmi nakreslit a vyprávět podle obrázků nebo příběh výtvarně ztvárnit a poté použít jako kulisy k společné hře loutkového divadla. Pohádky dávají dětem naději v dobro, za které je správné bojovat, chránit slabší, pomáhat potřebným a bránit zlu.

Pomocí pohádky se děti mohou přirozeně učit, zapojit svou představivost, poznání a fantazii. Pohádku lze přizpůsobit různým aktuálním potřebám dítěte a být pro něj určitou motivací k různým činnostem. Mezi pohádky patří kouzelné pohádky, ve kterých vystupují především nadpřirozené postavy, jako jsou princezny, víly, obři, trpaslíci a další. Zvířecí pohádky jsou u dětí také velmi oblíbené. Většinou mají zvířata lidské vlastnosti a přinášejí nějaké ponaučení. Další skupinou pohádek jsou pohádky autorské nebo autorsky přepracované, které jsou většinou upravené do scénáře. (Svobodová a Švejdová, 2011)

„Hlavním nositelem mravní tendence v pohádce je hrdina.“ (Staňková, 2003, s. 9)

„Pohádka se může stát východiskem pro hru námětovou nebo dramatickou. Rozdíl mezi oběma způsoby, zejména u dětí předškolního věku, je ale poměrně malý. Ať už je zvolen jakýkoliv způsob, hru námětovou nebo dramatickou, je důležité, aby bylo zodpovězeno na dvě základní otázky: o čem pohádka je (jaké má téma) a proč a k čemu chceme právě tuto pohádku použít (jaký je stanoven cíl).“ (Bláhová a kol., 2016, s. 74)

„Základním předpokladem úspěšné práce s dětmi je nejen volba a zpracování předlohy, ale i navození kontaktů mezi dětmi, jejich uvolnění ke hře a soustředění na hru“ (Bláhová a kol., 2016, s. 62)

2.1 Vliv pohádky na dítě

„Jako všechny velké výtvary umění pohádky současně těší i vychovávají – činí tak způsobem, který promlouvá přímo k dětem.“ (Staňková, 2003, s. 5)

Psychologický význam pohádek je pro děti významný bez ohledu na věk nebo pohlaví pohádkového hrdiny. Děti intuitivně poznají, která pohádka je pro ně důležitá a dokáží na ni okamžitě reagovat. Dítě vnímá rozmanitost pohádek a vybírá si vždy tu, která odpovídá jeho přítomné situaci a následně s ní pracuje. Doporučuje se oddělit nesourodé a matoucí aspekty zkušenosti a rozlišovat je jako protiklady, přičemž je promítá do různých postav.

Pohádka na dítě působí jako průvodce k objevování vlastní identity. Posiluje osobnost dítěte, nabízí mu výběr mezi dobrem a zlem, problémy lidského bytí a mezilidské problémy. Dítě prostřednictvím pohádek pozná, že být součástí lidského světa znamená čelit obtížným výzvám, ale také zažívat úžasné zážitky. Psychologové a pedagogové se shodují, že pohádka je nejvhodnější, nejsnadnější a nejprospěšnější forma prvního čtení pro duševní rozvoj dítěte, jak to řada studií potvrzuje. (Staňková, 2003)

Pohádka má ihned několik velmi významných vlivů na dítě. Nedílnou součástí je estetický prožitek, smyslové vnímání, rozvoj fantazijního myšlení a představivosti, rozvoj citového vnímání, mravní hodnoty, posilování mezilidských vztahů, rozvoj jazykových dovedností, receptivních i produktivních, obohacení slovní zásoby, cit pro slovní vyjádření, zájem o činnost pomocí přirozených poznávacích citů, získávání nových elementárních poznatků a prosociálních postojů. Všechny tyto vnější i vnitřní vlivy jsou vzájemně propojeny. (Bláhová a kol., 2016)

„Za skutečný „věk pohádek“ lze tak považovat období předškolního věku dítěte, neboť pohádky v tomto vývojovém období odpovídají typickému způsobu uvažování a prožívání dětí.“
(Staňková, 2003, s. 18)

3 HUDEBNÍ POHÁDKA

Hudební pohádka představuje charakteristický hudební žánr, který je určený pro děti mladšího školního věku, ideální pro školní výuku. V hudební pohádce se prolíná hudební doprovod s vyprávěním, často ve formě melodramu, je zde také prostor pro improvizaci. Slovo slouží mimo jiné jako prostředek předávání hudby dětem, vysvětlování hudebních jevů a podněcování novým aktivitám v oblasti hudby. Melodie, rytmy a texty mohou přenášet různé nálady a citové stavy, což dítěti umožňuje prožívat a vyjadřovat své emoce.

Hudební pohádka je většinou předváděna samotnými dětmi nebo je určena k poslechu dětem v podání profesionálních interpretů. Hudební pohádka je dětem obvykle předkládána v podobě rovnocenného střídání slov a hudby. Kombinují se tak sloky písní a části pohádkových příběhů. Hudební pohádka často zahrnuje interakci mezi postavami a posluchači. Dítě se učí naslouchat, reagovat na příběh a sdílet své dojmy a myšlenky ostatním. Pohádkový příběh sám o sobě otevírá další možnosti propojení různých aktivit dětí, jako jsou hudba, mluvené slovo, drama, výtvarné umění a pohybové aktivity. (Jenčková, 2019)

„Výchovná hodnota je dána složkou slovesnou, hudební a interpretační. Hudba všemi svými vyjadřovacími prostředky zasahuje významně do dějové linie a má vliv na celkovou kompoziční strukturu hudební pohádky. Tím se tento specifický žánr liší od ostatních žánrů s pohádkovým námětem. Hudba vedle svého estetického působení poskytuje dětem příležitost k různým hudebním aktivitám a k hudebnímu myšlení. Dějový základ pohádky sám o sobě otevírá další možnosti integrace hudebních, slovesných, dramatických, výtvarných i pohybových aktivit dětí. Technická náročnost hudební pohádky spolurozhoduje o interpretech. Hudební pohádka patří do kontextu záměrně komponované tvorby pro děti, většinou vzniká s ohledem na funkci hudby. Hudební pohádka může být též výsledkem dětské muzické kreativity.“ (Jenčková, 2019, s. 3)

3.1 Vliv hudební pohádky na dítě

Hudební pohádky působí na děti především svou funkcí uměleckou, její význam je též ve funkci hudebně formativní a poznávací. (Svobodová a Švejnová, 2011)

Hudební pohádky obsahují texty a zpěv, to podporuje rozvoj jazykových schopností procvičování slovní zásoby, správné výslovnosti a gramatické struktury. Děti se učí rozpoznávat a vyjadřovat své pocity a emoce skrze hudbu a pohádkové příběhy. Při poslechu a společném zpěvu hudební pohádky získávají děti dovednosti spolupracovat, aktivně naslouchat ostatním a zapojovat se do skupinových aktivit. Tímto způsobem se rozvíjí jejich sociální kompetence a schopnost pracovat ve skupině či týmu.

Zapojením melodií, rytmů a zvuků posilují děti poslechové schopnosti, hudební smysl a vnímání hudby. Hudební pohádka často vypráví příběh a vytváří magickou atmosféru. Děti se mohou nechat unést do světa příběhu, používat svou fantazii a tvořit své vlastní mentální obrázky a představy. (Jenčková, 2019)

4 DRAMATICKÁ VÝCHOVA

„Dramatickou výchovu lze definovat jako tvořivý proces, při němž dochází ke zkoumání a prověřování tématu a vytváření vlastních postojů v konfrontaci s postoji ostatních zúčastněných, a to skrze vlastní prožitek a na základě vlastní činnosti.“ (Svobodová & Švejnová, 2011, s. 9)

„Jedná o specifický vzdělávací proces, který využívá především prvky a prostředky dramatu a divadla, čímž se výrazně odlišuje od ostatních výchov. Je to tvořivý způsob získávání zkušeností, vědomostí, dovedností, formování postojů na základě vlastního prožitku a vlastní aktivní činnosti při jednání na principu hry.“ (Svobodová & Švejdová, 2011, s. 46)

Hlavním pilířem dramatické výchovy je využívání dramatické hry. Ta je nejvýznamnější a nejpřirozenější aktivita dětí předškolního věku. V této věkové skupině jsou nejpřirozenější hry námětové, během kterých se dítě mění na někoho jiného. Pomocí vyvolání fiktivních situací a konkrétních příběhů, nabije dítě nové získané zkušenosti. Z fiktivní situace může dítě během hry kdykoliv odstoupit.

Dramatická výchova vzájemně propojuje veškeré estetické výchovy. Dramatická výchova se vyskytuje v různých formách, ať už jako zájmová činnost, metoda práce anebo jako samostatný předmět. V mateřské škole je nejvíce uplatňována metoda práce, během kterých se děti zapojují do dramatických aktivit a her pro podporu kreativity a sociální interakce. Zapojení dramatické výchovy do výuky přináší motivaci, zábavu živost, což podporuje efektivní učení a lepší zapamatování informací. Je naprosto přirozené integrovat dramatickou výchovu do výukového procesu. (Bláhová a kol., 2016)

Učitel by se měl aktivně zapojovat do společných her a stát se skutečným partnerem. Tím získá lepší porozumění různým situacím a hra i prožitek z ní budou autentičtější. V rámci skupiny je důležité vytvořit vzájemnou důvěru mezi dětmi a pedagogem, spravedlnost a vlastní pravidla hry. Správná motivace hraje klíčovou roli při skutečném zaujetí dětí do dramatických činností. Díky dokonalé představivosti a fantazií dětí dochází k vymýšlení a vyjadřování nápadů. Během dramatických činností musí mít dítě prostor pro odpočinek a naplnění svých aktuálních potřeb. Dramatické činnosti by měly být pestré a smysluplné, tak aby byly naplněny potřeby a zájmy dětí. (Amirová, Fiedlerová, & Rejchrtová, 2019)

4.1 Cíle dramatické výchovy

„Skrze dramatickou výchovu je možné plnohodnotně naplňovat cíle předškolního vzdělávání, protože se z velké části shodují“ (Bláhová a kol., 2016, s. 10)

V předškolním vzdělávání je nedílnou součástí dramatická výchova, která spočívá především v osobnostní a sociální oblasti. Dramatická výchova je z části vnímána jako prostředek, kterým

lze předat vědomosti, zkušenosti, dovednosti a různé postoje. Dítě v průběhu aktivně poznává, prožívá a odnáší si další přínosné zkušenosti do života. Dramatická výchova může být také využita pro podporu jazykových dovedností. Děti se v průběhu učí vyjadřovat své pocity, názory a myšlenky. (Svobodová a Švejdrová, 2011)

Jedním z hlavních cílů dramatické výchovy je poskytovat dětem nové příležitosti a podporovat osobité myšlení jedince, s jistotou vyjadřovat své myšlenky a kultivovaným způsobem je sdělovat ostatním. Díky dramatické výchově dítě získává schopnost sebevyjádření a současně se učí respektovat ostatní v rámci skupinového prostředí. (Machková, 2020)

Dramatická výchova má několik klíčových cílů, mezi které patří rozvoj estetického a kulturního vnímání, komunikativních dovedností jak verbálních, tak neverbálních, rozvoj kritického myšlení, podpora fantazie a sociálního rozvoje, posílení sebekontroly, sebepoznání a pozitivního sebepojetí. Rámcové cíle předškolního vzdělávání zahrnují podporu celkového rozvoje dítěte ve všech jeho oblastech, proces učení, objevování a poznávání světa kolem sebe prostřednictvím experimentů, her a zážitků, osvojení si základních hodnot chování, vzájemného respektu, empatie, zodpovědnosti a spravedlnosti, schopnost osobní samostatnosti v sebeobsluze, komunikaci, rozhodování a řešení problémů a podpora dítěte v rozvoji jeho sebevědomí, sebevyjádření, aby se mohlo aktivně zapojovat do interakcí se svým okolím. (Bláhová a kol., 2016)

4.2 Metody dramatické výchovy

„Metoda je cesta, která nás vede k cíli. Je to činnost pedagoga a dětí (někdy shodná, jindy rozlišná), která by nám měla pomoci prozkoumat, ujasnit a vysvětlit některé skutečnosti tak, abychom se posunuli kousek dál k vytyčenému cíli nebo cílům.“ (Svobodová & Švejdrová, 2011, s. 69)

Mezi metody dramatické výchovy patří například asociační kruh, který v dítěti pobouzí představivost, fantazii a myšlení. Dítě má možnost v asociačním kruhu vyjádřit svou vlastní asociaci. Další metodou je narativní pantomima, která propojuje zpívaný nebo vyprávěný děj s pantomimickým vyobrazením. Vychází ze spontánní hry dětí, proto je velmi vhodná pro využití v mateřské škole. Propojením pohybové, tělesné a verbální paměti umožňuje narativní pantomima dětem intenzivní prožitek, pochopení a zapamatování vyprávěného děje. Mezi jenu z nepostradatelných metod patří improvizace. Jedná se o proces spontánního a neplánovaného tvůrčího projevu, během kterého mohou děti bez omezení vyjádřit své

myšlenky, pocity a nápady. Improvizace může probíhat ve formě individuálního cvičení, ve skupině nebo páru. Improvizovat lze slovně, hudebně i pohybově. Dítě reaguje na okamžité situace a impulsy, které vytváří okolí. Improvizace je často kombinována s dramatickou metodou hrou v roli. Další metodou je hra v roli, která dětem umožňuje stát se někým jiným za účelem vytváření a prozkoumávání různých postav a rolí. Děti tak prožívají emoce, perspektivu, empatii a myšlenky vybrané identické postavy. Vše se odehrává ve fiktivním prostředí. Děti se učí komunikovat prostřednictvím postav, což rozvíjí jejich verbální a neverbální komunikaci. Přijímání role pomůže dítěti kostým či nějaký charakteristický doplněk postavy. Po odložení rekvizity se dítě stává samo sebou. K metodám dramatické výchovy patří i zástupné předměty a loutky, které zastupují charakteristický předmět či osobu. Předměty a loutky mohou sloužit jako prostředek k ventilaci různých emocí, projevu radosti, smutku, radosti a strachu. Pomáhají dětem rozvíjet sociální a jazykové dovednosti, kreativitu, představivost a dokáží vytvářet bezpečný prostor pro vyjádření a interakci s okolím. Dále se do metod dramatické výchovy řadí zvukový kruh či zvuková koláž. Zvukové prvky vytvářejí atmosféru a pomáhají dětem porozumět prostředí, ve kterém se děj odehrává. Dětem tak zintenzivní multisenzorické prožitky, které podporují jejich celkové vnímání a porozumění příběhu. Jemné melodie umožňují klid oproti rychlým rytům, které představují energii. Za další metodu se považuje diskuze. Někdy slouží jako zakončení daného celku, umožňuje dospět k závěru a shrnout to, co bylo prožito. V jiných případech je základem, na kterém stavíme další aktivity, pomáhá nám určit jejich směr nebo pokračování vpřed. V rámci diskuze by neměla být žádná odpověď považována za špatnou. Velmi důležitou metodou je Reflexe, která je důležitou součástí výuky dramatického umění. Umožňuje jednotlivcům a skupinám lépe porozumět dramatickým zkušenostem a efektivně se z nich učit. Proces reflexe zahrnuje různé aktivity, jako je rozhovor, diskuze, zpětná vazba a sebereflexe. Skrze reflexi členové skupiny dokáží lépe komunikovat, vyjadřovat své stanoviska, společně hledat řešení a učit se vzájemnému respektu a podpoře. (Amirová, a kol., 2019)

5 PŘEDŠKOLNÍ VĚK

„Langmeier jako předškolní věk se označuje celé období od narození až do vstupu do školy. Předškolní období v užším slova smyslu je „věkem mateřské školy“, ale nebylo by správné chápat je pouze z tohoto hlediska – jednak mnoho dětí do školky nechodí, jednak rodinná

výchova stále zůstává základem, na kterém mateřská škola dále účelně staví a napomáhá dalšímu rozvoji dítěte.“ (Langmeier & Krejčířová, 2006, s. 87)

„Předškolní věk je odborníky označován za senzitivní období pro rozvoj mnoha různých procesů, zejména v oblasti smyslového vnímání, myšlení, řeči, psychomotorického vývoje a dalších. Senzitivní období je období zvýšené vnímavosti pro získání určité dovednosti, ať již rozumové, pohybové, nebo emocionální. Jsou-li dítěti v této vývojové etapě poskytnuty vhodné aktivity, není potřeba jej k činnosti nutit, dítě je přijímá se zájmem a potěšením, proces takového učení je přirozenější a také výsledný efekt je mnohanásobně vyšší ve srovnání s tím, když je mu taková aktivita nabídnuta mimo jeho senzitivní období.“ (Amirová, Fiedlerová, & Rejchrtová, 2019, s. 9)

U dětí v předškolním věku se fyzický motorický vývoj stále zdokonaluje, zlepšuje se pohybová koordinace, hrubá a jemná motorika, elegance a správné provedení pohybů. Zručnost dítěte je pozorovatelná u sebeobsluhy, kdy se dítě samo občerství, svleče a obleče, zapne zip a snaží se zavázat tkaničku. Hygienu zvládá dítě samostatně, někdy s malou pomocí. Během smyslových, konstruktivních a didaktických her využívá dítě svou zručnost, představivost a fantazii. Fantazii a představivost využívá také u grafomotoriky, kresby, malby, modelování, dramatické hry a dalších uměleckých aktivit. Svou představu dokáže vyjádřit detailní kresbou a následně jej pojmenovat. Dítě v předškolním věku začíná objevovat a vyjadřovat své emoce, které dokáže rozpoznat u ostatních. Zdokonaluje se ve svém myšlení a poznávacích schopnostech. Neustále rozvíjí slovní zásobu, kterou obohacuje o nová slova a fráze i větnou stavbu, proto zcela samostatně dokáže rozvíjet konverzaci v kolektivu, učít se básně, říkanky a písničky. Rozumové vlastnosti se rozrostly o znalost svého jména, příjmení, pohlaví a bydliště. Dítě začíná rozumět základním logickým principům. Matematická gramotnost v předškolním věku posílila. Dítě se dokáže orientovat v prostoru, třídít předměty dle určitého kritéria, řadit předměty dle velikosti, řadit předměty vzestupně a sestupně, rozezná barvy, tvary a čísla. Předškolní věk je „věkem mateřské školy“. Dítě je povinné docházet do mateřské školy, která mu zajistí podnětné prostředí k jeho aktivnímu učení, rozvoji, odbornou péči a rozšíří mu jeho další vzdělávací cestu. Na dítě působí výchovné a zároveň vzdělávací vlivy. (Opravišová, 2016)

5.1 Předškolní vzdělávání

„Předškolní vzdělávání chápeme v pedagogické teorii jako proces cíleného a organizovaného působení na dítě předškolního věku, které ho má rozvíjet, podporovat, motivovat a směřovat k získání tzv. kompetencí budoucího školáka.“ (Opravilová, 2016)

Předškolní vzdělávání je součástí vzdělávacího systému, které je zaměřeno na vzdělávání dětí minimálně tříletých až do věku před nástupem do základní školy. Věkové rozmezí dětí se může lišit, záleží na konkrétních předpisech a programových nabídkách mateřských škol nebo různých předškolních zařízeních. (Smolíková, 2004)

„Úkolem institucionálního předškolního vzdělávání je doplňovat a podporovat rodinnou výchovu a v úzké vazbě na ni pomáhat zajistit dítěti prostředí s dostatkem mnohostranných a přiměřených podnětů k jeho aktivnímu rozvoji a učení.“ (RVPPV, MŠMT, 2021, s.6)

„Záměrem předškolního vzdělávání je rozvíjet každé dítě po stránce fyzické, psychické i sociální a vést je tak, aby na konci svého předškolního období bylo jedinečnou a relativně samostatnou osobností, schopnou (kompetentní, způsobilou) zvládat, pokud možno aktivně a s osobním uspokojením, takové nároky života, které jsou na ně běžně kladeny (zejména v prostředí jemu blízkém, tj. v prostředí rodiny a školy), a zároveň i ty, které ho v budoucnu nevyhnutelně čekají.“ (RVPPV, MŠMT, 2021, s.10)

Předškolní vzdělávání má za úkol usnadnit dítěti jeho budoucí vzdělávání. Cílem předškolního vzdělávání je všestranný rozvoj dítěte. Dítě se tak seznamuje se sebou jako osobností, s okolním světem, poznává, učí se novému, seznamuje se s normami a hodnotami, které společnost uznává. Ve vzdělávání se využívá hravá, strukturovaná forma výuky. Mezi dětmi se vyskytují drobné osobní rozdíly v jejich individuálních výkonech. Předškolní vzdělávání neusiluje o jejich vyrovnání, naopak dětem poskytují šance na vyrovnání vzdělání. Dítě se tak pomocí různorodých vzdělávacích aktivit postupně rozvíjí s ohledem k jeho možnostem. Pedagogové podporují individuální potřeby dítěte a soustředí se na jeho zájem o objevování a učení skrze různé formy, jako jsou hry, projekty, experimenty a další interaktivní aktivity. V předškolním vzdělávání je uplatňováno situační učení, které dítěti předkládá praktické ukázky životních souvislostí, aby dítě chápalo jejich smysl. Přirozené spontánní učení se vyskytuje v mateřské škole v průběhu celého dne. Se spontánními činnostmi se vzájemně propojují činnosti řízené, které záměrně působí na dítě předškolního věku ve vyváženém poměru potřeb. Úkolem pedagoga je iniciovat vhodnou vzdělávací nabídku, prostředí a

činnosti pro poznávání, přemýšlení a porozumění účinným způsobem. Vzdělávání je založeno na integrovaných blocích, které nabízejí dítěti vzdělávací obsah v přirozených souvislostech a vazbách. Obsah vzdělávacích bloků vychází ze života dítěte. To dítěti umožňuje hlubší prožitek a širokou škálu rozmanitých aktivit. (RVPPV, MŠMT, 2021)

Mezi jeden z velmi důležitých faktorů předškolního vzdělávání patří pedagogové. Ti by měli vést děti ke spontánnosti, rozvíjení všech smyslů, experimentování, sebekázi, tvoření, odpovědnosti za svůj život, spolupráci, spoluúčasti dítěte na společenském životě, toleranci a samostatnosti. (Machková, 2020)

Hlavní podmínky, požadavky a pravidla pro institucionální vzdělávání jsou vymezeny v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání. (RVPPV, MŠMT, 2021)

6 STRUČNÁ ANALÝZA RVP PV

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání určuje hlavní podmínky, požadavky a pravidla pro rozvoj vzdělávání dětí předškolního věku v institucionálním kontextu. Pravidla platí pro pedagogické činnosti prováděné ve školských institucích spadajících do sítě škol a školských zařízení. RVP PV je otevřený dokument, který je pravidelně aktualizován odbornými pedagogy. Aktualizují se změnami společenských potřeb, zkušenostmi pedagogů a se změnami potřeb a zájmů dětí. Celý rámcový vzdělávací program se řídí platnou školskou legislativou.

RVP PV je závazný pro vzdělávání ve veřejných mateřských školách, mateřských školách zřízených podle specifického ustanovení školského zákona, přípravných třídách ZŠ a v lesních MŠ. RVP PV stanovuje minimální úroveň znalostí a dovedností, kterou by děti měly získat před vstupem do základního vzdělávání. RVP představuje rámec pro tvorbu školních vzdělávacích programů a následnou realizaci předškolního vzdělávání. Určený společný rámec musí být bez rozdílu plošně dodržován. Zároveň je přístupný všem pedagogům, školám, dětem i rodičům a poskytuje podmínky k realizaci vlastních školních vzdělávacích programů.

RVP PV splňuje odborné požadavky současné kurikulární reformy. Zaměřuje se na budování základních klíčových dovedností, kterých lze dosáhnout v předškolním vzdělávání, určuje jeho kvalitu z hlediska vzdělávacích cílů, podmínek a dosažených výsledků. Umožňuje individuální vzdělávání v rámci možností a potřeb dítěte, respektuje jeho přirozená vývojová specifika a následně je integruje do forem, metod a obsahu vzdělávání. Mateřským školám poskytuje

flexibilitu ve vyžívání různých metod a forem vzdělávání, které lze přizpůsobit místním podmínkám a potřebám. Nabízí rámcová kritéria, která lze využít pro interní i externí hodnocení mateřských škol i jejich vzdělávání. RVP PV vytváří prostor pro individuální přístup ke každé mateřské škole. (RVPPV, MŠMT, 2021)

6.1 Vzdělávací oblasti RVP PV

RVP PV charakterizoval vzdělávací oblasti tak, aby byly pro pedagogy dostatečně srozumitelné a mohli s obsahem nadále pracovat. Pedagog během práce sleduje proces rozvoje dovedností a postupuje tak, aby děti dosahovaly maximálního pokroku. Jednotlivé oblasti zahrnují vzájemně propojené kategorie, jako jsou dílčí cíle, vzdělávací nabídka a očekávané výstupy.

6.1.1 Dítě a jeho tělo

Cílem této vzdělávací oblasti je zlepšování fyzické pohody, rozvíjení pohybové a manipulační schopnosti, podpora růstu a neurosvalového vývoje, správný postoj ke zdravému životnímu stylu, návykům a postojům a sebeobslužným dovednostem.

Mezi dílčí vzdělávací cíle související s rozvojem dítěte prostřednictvím hudební pohádky mohou patřit:

- *„Rozvoj a užívání všech smyslů“*
- *„Osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře zdraví, bezpečí, osobní pohody i pohody prostředí.“ (RVP PV, MŠMT, s. 15, 2021)*

6.1.2 Dítě a jeho psychika

Cílem této vzdělávací oblasti je podpora duševní pohody, psychické zdatnosti a odolnosti dítěte. Rozvoj jazyka a řeči, intelektu, sebepojetí, kreativity a sebevyjádření. Tato oblast zahrnuje tři podoblasti, a to jazyk a řeč, poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace a jako poslední sebepojetí, city a vůle.

Mezi dílčí vzdělávací cíle související s rozvojem dítěte prostřednictvím hudební pohádky mohou patřit:

- *„Rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností, receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování)“*
- *„Rozvoj komunikativních dovedností (verbálních i neverbálních) a kultivovaného projevu“*

- *„Rozvoj, zpřesňování a kultivace smyslového vnímání, přechod od konkrétně názorného myšlení k myšlení slovně-logickému (pojmovému), rozvoj paměti a pozornosti, přechod od bezděčných forem těchto funkcí k úmyslným, rozvoj a kultivace představivosti a fantazie“*
- *„Rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření)“*
- *„Posilování přirozených poznávacích citů (zvědavosti, zájmu, radosti z objevování apod.)“*
- *„Rozvoj a kultivace mravního i estetického vnímání, cítění a prožívání.“*

(RVP PV, MŠMT, s. 17-21, 2021)

6.1.3 Dítě a ten druhý

Cílem této vzdělávací oblasti je obohacení dítěte vzájemnou komunikací a utvářením vztahů dítěte k jinému jednotlivci.

Mezi dílčí vzdělávací cíle související s rozvojem dítěte prostřednictvím hudební pohádky mohou patřit:

- *„Seznamování s pravidly chování ve vztahu k druhému“*
- *„Posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (v rodině, v mateřské škole, v dětské herní skupině apod.)“*

(RVP PV, MŠMT, s. 23, 2021)

6.1.4 Dítě a společnost

Záměrem této vzdělávací oblasti je začlenění dítěte do kolektivu lidí, do jeho pravidel soužití, do světa kultury a umění a umožnit dítěti se aktivně podílet na vytváření společenské pohody.

Mezi dílčí vzdělávací cíle související s rozvojem dítěte prostřednictvím hudební pohádky mohou patřit:

- *„Vytvoření povědomí o mezilidských morálních hodnotách“*
- *„Rozvoj základních kulturně společenských postojů, návyků a dovedností dítěte, rozvoj schopnosti projevat se autenticky, chovat se autonomně, prosociálně aktivně se přizpůsobovat společenskému prostředí a zvládat jeho změny.“*

(RVP PV, MŠMT, s. 25, 2021)

6.1.5 Dítě a svět

Cílem této vzdělávací oblasti je založit u dítěte základní povědomí o okolním světě, vlivu člověka na životní prostředí, globálními problémy a vytvořit odpovědný postoj dítěte.

Mezi dílčí vzdělávací cíle související s rozvojem dítěte prostřednictvím hudební pohádky mohou patřit:

- *„Vytváření elementárního povědomí o širším přírodním, kulturním i technickém prostředí, o jejich rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách.“*

(RVP PV, MŠMT, s. 27, 2021)

PRAKTICKÁ ČÁST

7 METODOLOGIE VÝZKUMU

Bakalářská práce se zabývá praktickým kvalitativním šetřením. Výzkumným problémem je zjištění, v jakých vzdělávacích oblastech hudební pohádka dítě předškolního věku nejvíce rozvíjela. Kvalitativním výzkumným šetřením metodou zúčastněného pozorování bylo pedagožkami pozorováno, jak děti reagují na hudební pohádku. Poté bylo kvalitativní metodou rozhovoru na podkladu výzkumných otázek ověřeno, zda hudební pohádka naplňuje vzdělávací oblasti z Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Rozhovory se odehrávaly v přirozeném prostředí pedagožek, a to v mateřských školách, ve kterých působí. Na začátku rozhovoru byl s pedagožkou navázán vzájemný kontakt, který vedl k otevřenosti a důvěře. Ke zpracování strukturovaného rozhovoru bylo použito kódování, které pomohlo objasnit získané odpovědi.

7.1 Cíl výzkumu

Hlavním cílem praktické části bylo vytvořit hudební pohádku pro předškolní děti, zdramatizovat ji v mateřské škole a ověřit, v jakých vzdělávacích oblastech hudební pohádka děti předškolního věku rozvíjela.

7.2 Výzkumné otázky

Hlavními výzkumnými otázkami bylo:

- V jakých vzdělávacích oblastech děti hudební pohádka rozvíjela?
- Bavila děti zdramatizovaná hudební pohádka?

7.2 Metoda výzkumu

Pro kvalitativní výzkumné šetření bude použita metoda zúčastněného pozorování a strukturovaný rozhovor. Při zúčastněném pozorování se účastní činností a aktivit i pozorovatel. Přichází dostatečně připravený se záměrem sběru dat. Na aktivitách se podílí společně s pozorovanými jedinci. Hlavním úkolem zúčastněného pozorování je najít jedinečné prvky. (Gavora, 2010) Zúčastněné pozorování bude probíhat během a po dramatizaci hudební pohádky. Děti sdělují své dojmy a myšlenky z hudební pohádky. Získaná data při výzkumu budou následně zaznamenána a reflektována s pedagogy.

Strukturovaný rozhovor bude probíhat individuálně s každým pedagogem, který byl přítomen během celého výzkumného šetření. Úkolem rozhovoru je zjistit, v jakých vzdělávacích

oblastech hudební pohádka děti rozvíjela. Pozorované osoby uvolněně hovoří, výzkumník projevuje živý zájem o informace. (Gavora, 2010) Rozhovor bude založen na několika výzkumných otázkách. Otázky budou zaměřeny především na vnímání hudební pohádky dětmi a vzdělávací oblasti. Rozhovor může pedagog obohatit o vlastní doplňující otázky.

8 VÝZKUMNÉ MÍSTO, RESPONDENTI A ČAS

Výzkum byl realizován ve dvou mateřských školách nedaleko krajského města. Spolupráce byla navázána s třídami předškolních dětí a jejich třídními učitelkami. V mateřské škole A, ve které byla hudební pohádka předkládána tvořilo celkem 24 dětí, z toho 10 děvčat, 14 chlapců. 2 zúčastněné děti byly jiné než české národnosti. V této třídě se nevyskytují žádné děti se speciálně vzdělávacími potřebami a diagnostikovanými poruchami. V mateřské škole B tvořilo třídu předškolních dětí celkem 26 dětí, z toho 12 dívek a 14 chlapců. Věkové složení dětí bylo v rozmezí od 5 do 6 let. V této třídě se vyskytuje jedno dítě jiné než české národnosti.

Kvalitativní metoda pozorování dětí se uskutečnila v dopoledních hodinách nahrazením řízené činnosti. Pozorováno bylo již zmíněných 24 dětí v mateřské škole A a 26 dětí v mateřské škole B. U pozorování v mateřské škole A. bylo přítomno 5 pedagožek. V mateřské škole B bylo přítomno také 5 pedagožek, se kterými následně probíhal rozhovor.

Rozhovory se zúčastněnými pedagožkami se uskutečnily v odpoledních hodinách tentýž den. Rozhovoru se účastnilo celkem 8 pedagožek, které byly přítomny během celého procesu výzkumu. Polovina byla ve věku 50–60 let, které mají většinou 20-30 let praxe učitelství v mateřské škole. Druhá polovina ve věku 25-35 let, které učí v mateřské škole přibližně 5-10 let. Jedna respondentka měla dokončené vysokoškolské bakalářské vzdělání v oboru učitelství pro mateřské školy. Jedna respondentka byla studující vyšší odborné školy předškolní a mimoškolní pedagogiky. Dvě respondentky mají dokončené vyšší odborné vzdělání v oboru předškolní a mimoškolní pedagogiky. Ostatní mají střední odborné vzdělání v oboru předškolní a mimoškolní pedagogiky. Celý výzkum probíhal v rozmezí dvou dnů 22. a 23.6.2023.

Respondentky byly označeny P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8.

P1 – 59 let, středoškolské vzdělání zakončené maturitou v oboru pedagogiky, 30 let praxe ve školství, dříve na mateřské dovolené.

P2 – 28 let, vyšší odborné vzdělání v oboru pedagogiky, 3 roky praxe ve školství, předchozí zaměstnání jako recepční.

P3 – 54 let, středoškolské vzdělání zakončené maturitou v oboru pedagogiky, 25 let praxe ve školství, dříve na mateřské dovolené

P4 – 56 let, středoškolské vzdělání zakončené maturitou v oboru pedagogiky, 25 let praxe ve školství, z toho 4 roky učitelství na prvním stupni základní školy, předchozí čas tráven na mateřské dovolené.

P5 – 60 let, probíhající zatím nedokončené vyšší odborné vzdělání v oboru pedagogiky, 9 let praxe ve školství, předchozí zaměstnání v cestovní kanceláři jako administrativní pracovnice.

P6 – 35 let, bakalářské vysokoškolské vzdělání v oboru pedagogiky, 8 let praxe ve školství, předchozí zaměstnání jako administrativní pracovnice.

P7 – 28 let, vyšší odborné vzdělání v oboru pedagogiky, 3 roky praxe ve školství, předchozí zaměstnání jako recepční.

P8 – 32 let, středoškolské vzdělání zakončené maturitou v oboru pedagogiky, 5 let praxe ve školství, předchozí zaměstnání jako finanční poradkyně.

9 PŘÍPRAVA VÝZKUMU

Před realizací výzkumu proběhla schůzka s ředitelkami mateřských škol A a B. Ředitelkám byl přednesen obsah a cíl výzkumu, který by po schválení byl potencionálně prováděn v jejich mateřské škole. Konzultováno rovněž bylo jaké materiály a pomůcky bude potřeba použít k samotné realizaci.

Jelikož cílem bakalářské práce je zjistit, jak na hudební pohádku děti reagují a v jakých konkrétních vzdělávacích oblastech hudební pohádka děti rozvíjela, byla vytvořena autorská hudební pohádka. Pohádka pojednává o zvířatech na farmě. Literární příběh představuje zvířátka, jejich mláďata a společné soužití. Na farmě žil pes Brok, slepička Kdákalka, husička Majdička, koza Líza, kravička Stračena, ovečka Kudrnka a její malé jehňátko Holátko.

U dramatizace hudební pohádky budou přítomny i učitelky, které budou součástí i u zúčastněného pozorování a evaluace s dětmi. Po dramatizaci hudební pohádky nastane zúčastněné pozorování a evaluace se zúčastněnými dětmi, které bude doprovázet subjektivní zaznamenávání výsledků. Výstup bude sloužit jako podklad pro analýzu výsledků.

Pro účely práce jsou zkomponovány a zhudebněny autorské básničky a krátké písničky. Ke každému zvířeti patří jedna píseň, která ho blíže představuje dětem. Aby hudební pohádka

děti více zaujala, byly použity loutky různých velikostí a materiálů. Jako materiály byly použity především bavlna, filc, vlnu, polyester, elasthan, tyl, různé plyšové výplně a doplňky. Nedílnou součástí bylo ztvárnění farmy z paravánu, která obsahovala okna, jež postavy během dramatizace budou postupně otevírat. Paraván je zdoben především malbou, dřevěnými prvky, filcovými ozdobami. Za paravánem byly ukryty rekvizity, jako například proutěné košíky se zeleninou, ovocem, jarním kvítím, vánočními dárky a také láhve s kozím a kravským mlékem, vlněný svetřík a další potřeby týkající se dramatizace.

Před uskutečněním bylo připraveno několik podpůrných materiálů pro práci s dětmi. Byly zilustrované potřebné pracovní listy (viz příloha č. 3, 4, 5), obrázky zvířat z farmy k jejich charakteristice, obrázky k popisu děje a řazení dle posloupnosti.

Nedílnou součástí přípravy bylo vytvoření otázek pro řízený rozhovor s přítomnými pedagogy, které sloužily jako podklad k výsledné analýze dat. Otázky k řízenému rozhovoru byly zpracovány v souladu se zúčastněným pozorováním – hodnocení reakcí dětí na hudební pohádku.

10 PRŮBĚH SBĚRU DAT

Podkladem pro sběr dat byla již výše zmiňovaná hudební pohádka. Při celé dramatizaci byly respondentky osobně přítomny, aby se zajistila co nejkomplexnější a nej přesnější zpětná vazba. Respondentky byly tedy součástí participačního pozorování. Rovněž měly možnost vytvářet si vlastní poznámky, které bylo možné využít jako podklad pro následný strukturovaný rozhovor.

Pro účely výzkumu byl pořízen strukturovaný rozhovor s osmi pedagožkami ze dvou vybraných mateřských škol, zúčastněných při hudební pohádce. Všechny respondentky byly o všem informovány předem na osobní schůzce, kde byly zároveň požádány o účast na výzkumu. Při osobní schůzce byla sdělena informace, že rozhovory budou nahrávány a následně zpracovány. Následoval popis realizace a cíl výzkumu. Na závěr schůzky dostaly všechny respondentky informovaný souhlas o účasti.

Strukturovaný rozhovor, umožnil respondentkám odpovídat na variaci předem formulovaných otázek. V průběhu rozhovoru byla možnost zaznamenávání různých reakcí a zajímavých doplňujících informací. Sběr dat probíhal v rozmezí dvou dní 22.6.2023 a 23.6.2023 ve dvou

různých školkách. Rozhovor probíhal s každou respondentkou individuálně. Rozhovory proběhly v odpoledních hodinách v den pozorování dětí po dramatizaci hudební pohádky.

Autorčiným záměrem bylo navodit příjemnou atmosféru již během dramatizace hudební pohádky, aby se respondentky cítily během rozhovorů komfortně. Jednotlivé rozhovory trvaly většinou v rozmezí 3-6 minut. Respondentky měly na rozhovor neomezený čas. Všechny rozhovory byly zaznamenávány na diktafon.

Získané nahrané rozhovory byly následně několikrát za sebou přehrávány. Na všech strukturovaných rozhovorech s respondentkami bylo provedeno otevřené kódování. Ze souboru nahrávek byl vybrán jeden rozhovor, který byl převeden do textové podoby. Na transkripci rozhovoru bylo provedeno otevřené kódování a následně byl rozhovor předkládán jako součást analýzy dat. *„Kódování obecně představuje operace, pomocí nichž jsou údaje rozebrány, konceptualizovány a složeny novým způsobem. Při otevřeném kódování je text jako sekvence rozbit na jednotky, těmto jednotkám jsou přidělena jména a s takto nově pojmenovanými (označenými) fragmenty textu potom výzkumník dále pracuje.“* (Švaříček & Šedřová, 2014, s. 211)

11 ANALÝZA DAT

11.1 Analýza otevřeného kódování

Jako první byl přepsán nahraný rozhovor, který byl několikrát za sebou intenzivně pročítán. Následně byly provedeny rozborů jednotlivých vět a odstavců, ve kterých byly vyhledány podstatné informace. Vyhledaným informacím byly přiřazeny nahodilé momentální myšlenky k dané odpovědi. Myšlenky byly vpisovány výraznou barvou vždy za psaný text. Některé názvy kódů byly vybrány přímo z textu získané odpovědi. Například: *„Ano, myslím si, že pohádka byla přizpůsobena věku dětí a obohatila je o ne moc používané prostředky dramatizace, zapojení hudby do pohádky a následné zapojení dětí do celého děje.“* U této odpovědi byl vybrán kód věk, děj. V následujících rozbořech všech rozhovorů probíhalo stejné kódování. Když se v následujících odpovědích rozhovorů či rozhovorů s jinými respondenty objevil tentýž kód, byl označen totožně. Na základně podobnosti všech získaných odpovědí při strukturovaných rozhovorech, byly kódy seskupeny do jednotlivých kategorií, které charakterizovaly zjištěné skutečnosti. Ke každé odpovědi u jednotlivých otázek byla přiřazena jedna kategorie.

11.2 Analýza získaných rozhovorů

Na získaných rozhovorech bylo použito otevřené kódování, které umožnilo rozklíčovat získaná data. U získaných odpovědí na jednotlivé otázky se nacházely určité podobnosti a rozdíly.

První otázka strukturovaného rozhovoru byla zaměřena primárně na pozorování dětí respondentkami. Na tuto první otázku, která zněla: „Je vytvořená pohádka vhodná pro děti předškolního věku?“, odpovídaly respondentky téměř totožně. Valná většina odpovědí získaných na tuto otázku se totiž obsahem shodovala. Získaný kód (věk, děj) obsažený v odpovědi P6 byl obsažen rovněž v odpovědích respondentek P5, P7 a P8. P4 s praxí v předškolním vzdělávání dlouhou 25 let doplnila svůj komentář o subjektivní názor. Odpověď zněla následovně: „Já bych řekla, že samozřejmě, protože děti předškolního věku mají rády pohádky o zvířátkách a velmi dobrý byl i hudební doprovod použitý v této pohádce, který pohádku obohatil a děti se velmi zapojily postupně do hudebního doprovodu a ke konci pohádky už společně krásně rytmižovaly.“

Druhá otázka strukturovaného rozhovoru byla rovněž koncipována jako zjišťovací o dětech. Její znění bylo: „Co děti na hudební pohádce nejvíce zaujalo?“. Na základě odpovědi respondentky P6, která zněla: „Vypozoroval jsem, že děti nejvíce reagovaly na zvířátka vystupující z domečku a hodně je zaujal zpěv zvířátek, doprovázený hudbou.“, byl vytvořen kód otevřeného kódování (hudba, zpěv). Podobnost s odpovědí respondentky P6 byla vypořovávána u odpovědí respondentek P2, P4, P5, P7 a P8. P4 ještě doplnila, že děti zaujala celá kompozice pohádky a její výtvarné ztvárnění. P3 obohatila svou odpověď o vlastní komentář, který zněl: „Když zvířátka vykukávala z okýnek, právě ten moment překvapení. ...já si myslím, že právě zdramatizovaná hudební pohádka, je to nejlepší, co pro děti může být. Protože děti mají rády, když se spojí zpěv s pohybem. Takže si myslím, že to pro děti bylo úplně úžasné, a taky jak ta zvířátka zpívala. Jak říkám, byl to pro ně úžasný zážitek.“

Třetí otázka byla opět zaměřená na zjišťování o dětech, kdy její znění bylo následovné: „Myslíte, že děti zdramatizovaná hudební pohádka bavila?“. Na základě získaného kódu (interakce dětí) byla shledána podobnost u odpovědí respondentek P6, P2, P4, P5, P7 a P8. Všechny tyto respondentky odpovídaly významově totožné, tedy to, že děti pozorně naslouchaly, vnímaly, a spontánně reagovaly na hudbu. Nejvýstižnější byla odpověď P6 (viz příloha č.7), která má bakalářské vzdělání v oboru pedagogiky. Její odpověď zněla: „Ano, usuzuji z toho, že děti pozorně naslouchaly a vnímaly, co se bude v pohádce dít, co bude

následovat. Také z toho, že děti spontánně reagovaly na hudbu, a začaly vždy tleskat do rytmu písni.“ P7 rovněž okomentovala reakce dětí. Ve svém komentáři zmínila, že dle reakcí dětí vyzorovala, že k hudební pohádce přistupovali radostně a se zájmem.

Čtvrtá otázka byla předposlední otázkou zaměřenou na zjišťování o dětech. Zněla takto: „Měly děti možnost dostatečně reagovat na hudební pohádku?“. Pro účely porovnání odpovědí byl stanoven kód (přirozený projev). Podobnost odpovědí byla shledána u respondentek P1,P2,P7. P7 ku příkladu uvedla následovně: „Ano, dle reakcí vždycky děti reagovaly potleskem, s úsměvem, zpětnou vazbou a děti pohádka myslím si, že bavila.“. S touto odpovědí se obsahem shoduje i odpověď respondentky P6 (viz příloha), která uvedla: „Ano, jak jsem již odpovídala na předchozí otázku, reagovaly zcela přirozeně a bez zábran. Pro reakce dětí byl dostatek prostoru.“. P8 doplnila odpověď o vlastní komentář. P8 odpověděla: „Určitě, v pohádce vždycky byly pauzy, které umožňovaly dětem se dostatečně projevit a reagovat na danou situaci.“.

Pátá otázka byla zaměřena na zjištění učitelkami. Otázka zněla opět pro všechny respondentky totožně a to: „Jaké si myslíte, že hudební pohádka naplňovala vzdělávací oblasti RVP PV? Konkrétně je vyjmenujte.“ Po položení otázky byl na stole připravený vytištěný RVP PV, který obsahoval všech pět vzdělávacích oblastí. Připraven byl pro případ, že by respondentka ve chvíli odpovědi nebyla schopna z paměti vyjmenovat vzdělávací oblasti. Byl připravený jako podpůrný materiál, zároveň nebyl k nahlédnutí před začátkem strukturovaného rozhovoru. Možnosti nahlédnout do RVP PV, využila P1 s praxí 30 let, P2 s praxí 3 roky, P3 s praxí 25 let, P5 s praxí 9 let, P6 s praxí 8 let. Naopak 3 respondentky možnost nahlédnutí vůbec nevyužily a vzdělávací oblasti hodnotily impulzivně. Jednalo se o P4 s 25 lety praxe a poté o P7 s 3 lety praxe a P8 s 5 lety praxe ve školství. Odpovědi na otázku byly posuzovány pro každou vzdělávací oblast zvlášť. Kódy pro porovnání odpovědí byly stanoveny pro vzdělávací oblast Dítě a jeho tělo (smysly), pro Dítě a jeho psychika (receptivní a produktivní dovednosti), pro Dítě a ten druhý (interakce, komunikace), pro Dítě a spolčenost je kód (umění, hudba) a pro poslední vzdělávací oblast Dítě a svět je kód (kultura). Všechny respondentky uvedly ve svých odpovědích všech pět vzdělávacích oblastí.

První vzdělávací oblast dítě a jeho tělo byla shodně posouzena P1, P2 a P5, P7 a P8. Všechny shodně uvedly, že v této oblasti bylo u dítěte rozvíjeno smyslové vnímání. Po většinou zmiňovaly zapojení košíčků s vjemy. P3 odpověděla totožně, ale podotkla, že děti během

představení a většině činností seděly, a tak vzdělávací oblast byla naplněna jen z části. P8 odpověděla: „Pokud začneme první vzdělávací oblastí, což je dítě a jeho tělo, tak tam si myslím, že určitě děti byly rozvíjeny v rámci jejich smyslů, protože vlastně při představení měly k dispozici košíčky, ve kterých byly různé věci jako seno, zelenina, kde vlastně mohly využívat hmat, čich, ochutnávat i zeleninu, takže tam rozvíjely svoje smysly.“. Respondentka P4 se při odpovědi hodně zaměřila na kooperaci celého těla při rytimizaci.

Vzdělávací oblast Dítě a jeho psychika, kde byl kódem (receptivní a produktivní dovednosti), komentovalo shodně několik respondentek. Shodují se v odpovědích P2, P7 a P8, které uvádějí rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností, které byly dětmi užívány během celé pohádky. Z části se podobala odpověď respondentky P1, která doplnila, že u dětí byla rozvíjena citová vazba, vytváření vztahů a prožívání citů. P4 odpověděla: „V této oblasti ta pohádka měla velký vliv na rozvoj řečových a komunikativních schopností. Děti se zájmem vnímaly řeč, pozorně naslouchaly a tím velice snadno porozuměly příběhu. Velmi obohacující byla tato pohádka v oblasti představ a fantazií, protože to, co shlédly potom mohly přenést do práce s pracovním listem a mohly tvořivě vnímat a přenášet své poznatky.“. P5 uvedla: „Tady vlastně byly seznámeni s kultivovaným projevem, s verbálním projevem i těch loutek a tak.“. P3 doplnila, že děti vnímaly hudbu i repliky zvířátek.

Vzdělávací oblast Dítě a ten druhý obsahovala kód (interakce a komunikace). Ve svých odpovědích se podobně v vyjádřily respondentky P1, P2 a P7, které zmínily, že děti byly rozvíjeny v oblasti interaktivních a komunikativních dovedností. P3 odpověděla, že se v hudební pohádce nevyskytla kooperace, která ani nebyla potřeba. P4 se ve své odpovědi rovněž shoduje s otevřeným kódováním a odpověďmi respondentek P1, P2 a P7. P8 ku příkladu uvedla, že: „Tam určitě byly seznámeny s pravidly chování, to, jak se mají chovat k druhému, kde vlastně postava okřikla druhou postavu, že se nemá smát tomu jehňátku, protože za to vlastně nemůže. Takže tam v tu chvíli byly děti seznámeny s mezilidskými vztahy.“

U vzdělávací oblasti Dítě a jeho společnost bylo kódem (umění, hudba). Podobnost v odpovědích byla nalezena u respondentek P3, P5 a P7, které shodně uvedly, že děti byly při pohádce seznámeny s uměním a hudbou. P2 podobně odpověděla s P1, a to že se určitě rozvíjela schopnost žít ve společenství ostatních lidí. Respondentka P8 uvedla: „Tato vzdělávací oblast vytvořila dětem jakési povědomí o mezilidských vztazích...“, „...děti se učily jakési hierarchii ve společnosti, která vlastně byla i mezi zvířátky na farmě.“. P4 vyzdvihla

skutečnosti, že děti byly seznámeny s novou formou divadelního představení, kde byl užít například paraván, sloužící jako nestandardní kulisa. Zmínila, že přínosné bylo pro děti netradiční pojetí hudebního doprovodu pro pohádku.

Poslední oblastí, kterou je Dítě a svět, byla zakončena pátá otázka. Kódem zde byl stanoven pojem (kultura) Podobnost odpovědí bylo shledáno u respondentek P7 a P8. P8 se ve své odpovědi vyjádřila následovně: „V poslední vzdělávací oblasti šlo hlavně o vytváření toho kulturního povědomí, o kulturním prostředí, jeho rozmanitosti, celkově o kultuře.“, což je podobné právě jako u P7, která zmínila: „V této oblasti si myslím, že se děti nejvíce seznámily s uměleckým prostředím a kulturním prostředím.“. P2 a P1 se shodovaly ve svých odpovědích, kde zmínily, že byla rozvíjena úcta k životu ve všech jeho formách.

Poslední otázka strukturovaného rozhovoru byla opět zaměřena na pozorování reakcí dětí. Tato otázka měla za cíl zjistit, zda připravený materiál nebyl pro předškolní děti moc složitý. Otázka pro respondentky zněla: „Líbil se dětem připravený grafický materiál, nebyl pro ně složitý? Co byste vyměnily, případně doplnily?“. Kódem pro porovnání odpovědí byla (snadná orientace). P6 (viz příloha č 7) uvedla: „Ano, myslím si, že byl vhodně připraven, protože děti bez jakéhokoli vysvětlení dokázaly pracovní list vyplnit. Dětem se moc líbilo grafické zpracování, a tím myslím kresby pracovních listů.“. S tímto tvrzením se ve svých odpovědích ztotožňují respondentky P3, P5, P7, P8. P4 doplnila, že obrazový materiál byl připraven úměrně věku. P2 odpověděla: „Děti hned pochopily, co mají dělat a chtěly další a další. U respondentky P1 bohužel vzhledem k technickým obtížím nebyla odpověď zaznamenána.

Na konci strukturovaného rozhovoru dostaly všechny respondentky možnost vlastního komentáře k strukturovanému rozhovoru. Této možnosti využily jen 4 respondentky, a to P2, P3, P4 a P6. P2 uvedla: „Děti prostě tím potom žijou hrozně dlouho, rozvíjí to u nich rytmus.“. P3 ve vlastním komentáři vypověděla: „Na základě pozorování si myslím, že dětský zážitek byl prolínán všemi vzdělávacími oblastmi. Děti si to natolik užily, že i potom si chtěly na pohádku zahrát s loutkami.“. P4 odpověděla v poskytnutém prostoru: „Já si myslím, že co bych řekla na závěr, z reakcí dětí jsem vyzorovala velké nadšení, sounáležitost se všemi postavami pohádky a chtěla bych podtrhnout krásné výtvarné ztvárnění celé pohádky, jak postav, tak paravánu a ostatních věcí.“ P6 (viz příloha) vypověděla: „Bylo to opravdu perfektní. Protože hudební pohádka dle mě rozvíjela děti po všech stránkách. Hudba děti zaujmula, a řekla bych,

že i nás, jako účastníky pozorování.“. Ostatní respondentky, jak již je výše zmíněno možnost vlastního komentáře nevyužily.

10 ZJIŠTĚNÁ DATA

Zjištěná data byla poskytnuta respondentkami při strukturovaném rozhovoru.

10.1 Zjištěná data z otevřeného kódování

Všechny přepsané rozhovory byly důkladně prošetřeny a metodou otevřeného kódování seřazeny dle získaných podobností témat v obsahu rozhovorů. U jednotlivých přepsaných rozhovorů byly vytvořeny kódy, ty byly následně porovnány s ostatními. Na základě získaných informací, byly vytvořeny jednotlivé kategorie.

Získané kategorie ze strukturovaných rozhovorů:

- 1) věk, děj (zjišťovací o dětech)
- 2) hudba, zpěv (Zjišťovací o dětech)
- 3) interakce dětí (zjišťovací o dětech)
- 4) přirozený projev (zjišťovací o dětech)
- 5) smysly
- 6) receptivní i produktivní dovednosti
- 7) interakce, komunikace
- 8) umění, hudba
- 9) kultura
- 10) snadná orientace
- 11) vlastní poznatek/prožitek respondentky

Rozhovor byl pomyslně členěn do dvou částí. První část byla zaměřena na pozorování dětí během dramatizace hudební pohádky a jejich reakce. Druhá část se zabývala rozvojem dětí v konkrétních vzdělávacích oblastech RVP PV.

10.1.1 Věk, děj

P6 uvedla: „*Myslím si, že pohádka byla přizpůsobena věku dětí a obohatila je o ne moc používané prostředky dramatizace, zapojení hudby do pohádky a následné zapojení dětí do celého děje.*“ Zmíněná odpověď v téměř totožném znění se vyskytla u respondentky P5:

„Hudební pohádka pro děti předškolního věku vhodná je, hudba děti motivuje a vede je k zapojení do děje.“ Ostatní respondentky měly shodný pouze první část kódu a to věk. Jak uvedla respondentka P7: *„Ano, myslím si, že hudební pohádka je vhodná pro předškolní věk.“*

P4 odpověděla: *„... děti předškolního věku mají rády pohádky o zvířátkách a velmi dobrý byl i hudební doprovod, který byl použitý v této pohádce. Hudební pohádku obohatil a děti se velmi zapojily do hudebního doprovodu a ke konci pohádky už krásně rytmižovaly.“* P8 odpověděla: *„Ano, myslím si, že hudební pohádka je vytvořena pro děti předškolního věku, a to ať už díky kompozici, dramatizaci nebo vlastně hudebnímu doprovodu, který jim je blízký.“*

10.1.2 Hudba, zpěv

Získaný kód se vyskytl v odpovědi respondentky P7: *„Myslím si, že na hudební pohádce děti nejvíce zaujala hudba a obecně hudební vjemy, protože děti vždycky po té písničce začaly rytmižovat.“* Hledaný kód hudba a zpěv se vyskytl v následujících odpovědích: P2 *„Určitě nejvíce zvířátka a písničky, protože si ještě propěvovaly po skončení, hrály se zvířátkami, takže určitě tyhle dvě věci.“*, P6 *„Vypozorovala jsem, že děti nejvíce reagovaly na zvířátka vystupující z domečků a hodně je zaujal zpěv zvířátek doprovázen hudbou.“*, P8 *„Vzhledem k tomu, jak děti při hudební pohádce reagovaly, tak si myslím, že je nejvíce zaujala ta hudební stránka té pohádky, protože děti rytmižovaly, zapojovaly se, snažily se.“* a P7 *„Myslím si, že na hudební pohádce děti nejvíce zaujala hudba a obecně hudební vjemy, protože děti vždycky po té písničce začaly rytmižovat.“*

10.1.3 Interakce dětí

Respondentka P6 si uvědomuje, *„že děti pozorně naslouchaly a vnímaly, co se v pohádce bude dít, co bude následovat. Také z toho, že děti spontánně reagovaly na hudbu a začaly vždy tleskat do rytmu písni.“* Za interakci dětí lze tedy považovat daná aktivita dětí probíhající v průběhu sběru dat při dramatizaci hudební pohádky. P4 *„... děti měly prostor se spontánně vyjádřit a v hudebním doprovodu bylo opakovaně použito refrénu, který si zapamatovaly a staly se tak součástí pohádky.“*, P1 *„... zaujalo je všechno, protože během pohádky děti spontánně reagovaly, křičely, tleskaly, téměř po každém čísle. Takže hudební pohádka je zaujala jako celek, byly úplně nadšené“*, P2 *„... děti tleskaly, křičely, jásaly, poslouchaly a nezlobily při tom, takže určitě bavila.“*, P5 *„Určitě, protože se zapojovaly, tleskaly do rytmu, snažily se i zazpívat, takže určitě.“*, P7 *„Myslím si, že ano, dle reakcí děti přistupovaly radostně a se zájmem.“*, P8 *„Myslím si, že určitě ano, protože děti celou dobu se snažily reagovat,*

napodobovat zvuky, které v pohádce slyšely a dávaly pozor, vykřikovaly, tleskaly, takže určitě ano.“ Respondentka P3 promítla do odpovědi své niterní pocity. *„Já si myslím, právě že zdramatizovaná hudební pohádka je pro děti to nejlepší, co může být, protože vlastně děti mají rády, když se spojí zpěv s pohybem, takže si myslím, že to pro děti bylo úplně úžasný a taky jak ta zvířátka zpívala, tak jak říkám, byl to pro ně úžasný zážitek.*“ Všechny respondentky poukázaly na obdobné odpovědi.

10.1.4 Přirozený projev

V odpovědích respondentek se vyskytovaly podobné kódy, které byly charakterizovány do této kategorie. P1 uvedla: *„Měly, tam určitě byl prostor, kdy děti mohly reagovat na každé jednotlivé číslo.*“, P2 dodala nezávisle na odpověď předchozí respondentky: *„Ano, reagovaly potleskem, nebo tím jáсотem, nebo naopak poslechem, když farmářka Nikolka snížila hlas.*“, ve zmíněných odpovědích se dá považovat právě přirozený projev za získaný jev. P3 reagovala: *„Děti měly možnost reagovat na to, když se jich farmářka ptala, jestli poslouchají pohádku, jak to pokračuje ...“*, P4 *„... měly možnost se zapojit přímo do hrané formy, potom při tleskání a napodobování zvuků zvířátek a následně i potom při práci s pracovními listy.*“, P5 *„Byl vždycky prostor, aby děti mohly zareagovat i vlastně hudební pohádka zastavila, aby se mohly projevit. Myslím, že prostoru bylo dost.*“, P6 *„... reagovaly zcela přirozeně a bez zábran. Pro reakce dětí byl dostatek prostoru.*“, P7 *„... děti reagovaly potleskem, úsměvem, zpětnou vazbou...“*. P8 *„Určitě, v pohádce byly vždycky pauzy, které umožňovaly dětem dostatečně se projevit a reagovat na danou situaci.*“.

10.1.5 Smysly

Respondentky P1, P2, P3, P5, P6, P7 a P8 se jednohlasně shodly, že se v této kategorii se jedná o rozvoj a užívání všech smyslů. Shodné odpovědi respondentek zněly následovně: P1 *„... rozvoj užívání všech smyslů, to bylo to v závěru...“*, P2 *„... rozvoj a užívání všech smyslů, protože po pohádce měly možnost si ovoce osahat, očuchat, seno, ochutnat zeleninu a tak.*“, P3 *„... je to užívání všech smyslů, děti poslouchaly, vnímaly sluchem, přičichnutí k senu, hmat že si mohly ty maňáska půjčit no všechny smysly byly využity.*“, respondentka podotkla, že většinou děti seděly. P5 *„šlo tam o rozvoj a užití všech smyslů, protože děti měly možnost jednak vizuálního vjemu, mohly si i sáhnout a zapojit...“*, P6 *„...bylo rozvíjeno dle mého názoru smyslové vnímání, a to během celé pohádky. Zrak při sledování okének na paravánu, které se postupně otevíraly, hmat při zkoumání košíků a také při vypůjčení loutek, kdy zkoumaly především materiály. Čich*

při čichání k obsahu košíků, kde bylo seno, zelenina a chuť při ochutnávání zelenin.“, P7 *„Bylo rozvíjeno dle mého názoru smyslové vnímání, ...“*. P4 reagovala následovně: *„...děti se staly součástí při hudebním doprovodu...“*, byl zohledněn hudební doprovod, při kterém děti rytmizovaly a hrály na tělo.

10.1.6 Receptivní i produktivní dovednosti

Každá z dotazovaných respondentek odpověděla na základě jimi vypořizovaných skutečností následovně: P1 *„... rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností a komunikativních dovedností“*, P2 *„Tak určitě rozvoj řečových a jazykových dovedností, vlastně musely vnímat, naslouchat, poslouchaly i třeba odpovídaly tam na různé věci, takže i rozvoj komunikativních dovedností nejspíš.“*, P3 *„... rozvoj řečových a jazykových dovedností, děti vnímaly hudbu, to, co ta zvířátka povídala, naslouchaly a hlavně tomu porozuměly.“*, P4 *„pohádka měla velký vliv na rozvoj řečových a jazykových dovedností, děti se zájmem vnímaly, pozorně naslouchaly a tím velice snadno porozuměly příběhu, velmi obohacující byla tato pohádka v oblasti představ a fantazií...“*, P5 *„Byly seznámeny s verbálním projevem...“*, P6 *„...vybrala jsem rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností, které děti využívaly v průběhu celé pohádky a tím myslím třeba vnímání, naslouchání a porozumění.“*, P7 *„... bylo obsaženo receptivní dovednosti, což je vnímání, naslouchání a porozumění a poté si také myslím, že byly obsaženy řečové schopnosti a jazykové dovednosti.“*. P8 *„Rozvíjely vlastní řečové schopnosti, ..., děti měly dostatečný prostor na to reagovat, a tak rozvíjely i ty jazykové dovednosti, naslouchaly během té pohádky, snažily se ji porozumět, a potom díky mluvnímu projevu se také osobně vyjadřovat.“*

Výše zmíněné odpovědi byly společně označeny slovy receptivní i produktivní dovednosti, které byly charakterizovány v téměř každé odpovědi.

10.1.7 Interakce, komunikace

Respondentky P1, P2, P4, P6 a P7 mají umístěné kódy interakce a komunikace na stejné úrovni. P1 odpověděla: *„... seznamování s pravidly chování ke vztahu k druhému, vytváření prosociálních postojů, rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností“*, P2 doplnila: *„Tak určitě šlo o seznamování s pravidly chování ke vztahu k druhému, protože jak se chovaly zvířátka k sobě. Vytváření prosociálních postojů určitě taky no, sociální tolerance, citlivost a podobně.“* P4 pokračovala: *„V této oblasti si myslím, že se rozvíjely interaktivní a komunikativní dovednosti, to znamená vzájemná komunikace mezi zvířátky a následně i vtažení dětí do děje.“* Respondentka P7 doplnila: *„... děti byly interaktivní a komunikativní.“* Respondentky P3, P5 a

P8 odpověděly vybraným dílčím cíle ze vzdělávací oblasti, který se ale neztotožňoval se zde zmíněným kódem. Respondentky odpověděly: „*Velmi pěkně se rozvíjely vztahy...*“ (P3), respondentka doplnila, že každý z dětí pracoval sám za sebe a nebyly využity kooperativní dovednosti. P5 „*... kooperativní dovednosti...*“. P8 „*Tam určitě byly seznámeny s pravidly chování, to, jak se mají chovat k druhému, kde vlastně postava okřikla druhou postavu, že se nemá smát tomu jehňátku, protože za to vlastně nemůže. Takže tam v tu chvíli byly děti seznámeny s mezilidskými vztahy.*“

10.1.8 Umění, hudba

Umění a hudba byly shledány jako nejvýstižnější název tohoto kódu. Usouzeno tak bylo z individuálních odpovědí respondentek. Například z podobností P3 „*... hudební pohádka z prostředí jim známého, ze dvorku, a vlastně to umění se kterým se setkaly, kdy mohly být jeho součástí a mohly se zapojit...*“, P5 „*Měly možnost seznámit se světem umění, k tomu jim pomohla ta hudba ...*“, P6 „*Určitě seznámení se s uměním, a to s hudbou a zároveň s pohádkou a dramaturgií.*“. Respondentka P4 doplnila svou odpověď o kladné poukázání na použití paravánu. Se zde zmíněnými daty se neshodly odpovědi tří respondentek. U odpovědi respondentek P1 a P2 byla shledána podobnost. Na základě podobnosti byl k odpovědím přiřazen kód společenská pravidla. Obě dvě učitelky totiž zmínily, že bylo rozvíjeno poznávání společenských pravidel a schopnosti žít ve společnosti ostatních. Respondentka P8 uvedla, že oblast utvářela dětem povědomí o mezilidských vztazích. Tím bylo poukázáno na hierarchii ve společnosti, která se dětem promítla v podobě zvířat.

10.1.9 Kultura

Respondentky P1 a P2 byly k sobě přidruženy na základně podobnosti odpovědí, nezávisle na tom, z jaké mateřské školy respondentky pochází. Respondentka P1 působí v mateřské škole A, kdežto respondentka P2 působí v mateřské škole B. společná odpověď zněla následovně: „*Tak to by byl rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách.*“. Na základě vyšší četnosti podobných odpovědí respondentek P4, P6, P7 a P8 byl vybrán kód kultura. Kód byl vybrán následovně: P4 „*... upevnily si pojetí ztvárnění určitého umění s hudbou.*“, P6 „*...vybrala jsem vytváření povědomí o kulturním a uměleckém prostředí, ale nic jiného se mi k této oblasti přímo nehodí.*“, P7 „*..., že se děti seznámily s uměleckým prostředím a kulturním prostředím.*“, P8 „*Šlo hlavně o vytváření kulturního povědomí o kulturním prostředí, jeho rozmanitosti a celkové kultuře.*“. Zmíněné odpovědi obsahovaly stejný význam. Respondentky P3 a P5

odpověděly rozdílně a žádný z kódů k nim nebyl přidělen: P3 „*Děti vytvářely krásné prostředí, díky pohádce se jim rozšířil obzor, vnímaly zážitky a tu hudbu...*“, P5 „*... získaly povědomí o celém světě...*“

10.1.10 Snadná orientace

U všech respondentek se v odpovědích vyskytoval stejný kód, díky kterým mohly být všechny kódy kategorizovány. Kód snadná orientace byl vybrán z následujících odpovědí: P2 „*Určitě, na obrázky se dívaly se zaujetím, ještě potom si je vlastně taky prohlížely po pohádce. Pracovní listy byly jednoduchý ale k věci, děti hned pochopily, co mají dělat, a i je to bavilo, chtěly další a další.*“. P3 „*Grafický materiál byl pěkný, děti rády pracují, ..., děti s pracovním listem pracovaly moc dobře a užily si to.*“. P4 „*Určitě se jim líbil a složitý nebyl, protože si myslím, že byl připravený úměrně věkovým kategoriím dětí, pro které byl použitý. Bylo to srozumitelné a děti své prožitky přenesly při práci s pracovním listem.*“. P5 „*Myslím, že byl dobře připravený, děti se v něm orientovaly. Pohádka je zaujala, tak i potom věděly, co mají vyplňovat.*“. P6 „*Ano, myslím si, že byl vhodně připraven, protože děti bez jakéhokoli vysvětlení dokázaly pracovní list vyplnit. Dětem se moc líbilo grafické zpracování, a tím myslím kresby pracovních listů.*“. P7 „*Grafický materiál byl připravený úměrně k věku dítěte, nebylo to složité a nic bych neměnila, líbilo se mi, jak to bylo připravené.*“, P8 „*Dětem se grafický materiál líbil, líbily se jim obrázky, které tam byly namalované. Složitý na ně určitě nebyl, protože děti bez jakýchkoliv obtíží ho dokázaly vyplnit, nemuselo se jim nějak zdlouhavě vysvětlovat, co s tím mají dělat a asi bych tam nedoplnila nic, myslím si, že to bylo vhodně připravené k tématu i hudební pohádce.*“.

10.1.11 Vlastní poznatek/prožitek respondentky

P2 „*Děti prostě tím potom žijou hrozně dlouho, rozvíjí to u nich rytmus.*“, P3 „*Na základě pozorování si myslím, že dětský zážitek byl prolínán všemi vzdělávacími oblastmi. Děti si to natolik užily, že i potom si chtěly na pohádku zahrát s loutkami.*“, P4 „*Já si myslím, že co bych řekla na závěr, z reakcí dětí jsem vyzorovala velké nadšení, sounáležitost se všemi postavami pohádky a chtěla bych podtrhnout krásné výtvarné ztvárnění celé pohádky, jak postav, tak paravánu a ostatních věcí.*“ P6 „*Bylo to opravdu perfektní. Protože hudební pohádka dle mě rozvíjela děti po všech stránkách. Hudba děti zaujala, a řekla bych, že i nás, jako účastníky pozorování.*“.

10.2 Zjištěná data z řízeného rozhovoru

Před zahájením strukturovaných rozhovorů vykazovaly respondentky jisté známky nervozity, která pramenila z obavy, že nedokáží vhodně odpovědět na kladené otázky. Na otázky ze strukturovaného rozhovoru, i přes již zmíněné obavy, odpovědělo všech osm respondentek. Strukturovaného rozhovoru se účastnily respondentky z mateřské školy A i z mateřské školy B. Citované odpovědi byly označeny P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, kdy každé jednotlivé označení náleží jedné konkrétní respondentce. Rozhovor s respondentkou P6 byl přepsán a označen jako příloha č. 7. Všech osm strukturovaných rozhovorů je zaznamenáno na audionahrávce, která je přiložena na CD. Respondentky odpovídaly na podkladu zúčastněného pozorování dramatizace hudební pohádky v mateřských školách.

První otázka byla zaměřena na vytvořenou hudební pohádku a její vhodné zaměření na věkovou kategorii dětí, ve které jsou schopny vnímat hudební vjemy a zároveň děj. Většina pedagožek vyzorovala, že vhodnost pohádky pro děti předškolního věku byla optimální. Většina pedagožek zmiňovala zapojení dětí do průběhu děje a vhodnost kompozice hudby s pohádkou.

Ve druhé otázce, která byla zaměřena na zaujetí dětí předškolního věku zdramatizovanou hudební pohádkou respondentky vyzdvihly, že děti nejvíce zaujala vystupující zvířátka z příbytků a jejich následný zpěv, doprovázen hudbou. Respondentky došly k uvedeným odpovědím na základě vyzorovaných skutečností, kdy děti aktivně a s úsilím reagovaly na zrakové a hudební vjemy. Respondentky odpovídaly impulsivně, bez zaváhání.

Ve třetí otázce odpovídaly respondentky, zda hudební pohádka dětí předškolního věku bavila. Na základě interakce dětí pedagožky k třetí otázce uvedli, že děti pozorně naslouchaly, vnímaly a spontánně reagovaly na verbální i hudební podněty. Děti byly dějem pohádky dostatečně zaujaty, a tak nebyly ovlivňovány rušivými elementy nebo jinými vnějšími vlivy.

Čtvrtá otázka se soustředí na dostatečný prostor pro reakce předškolních dětí během dramatizace hudební pohádky. Respondentky na základě přirozeného chování dětí uvedli, že pro reakce dětí byl při dramatizaci hudební pohádky dostatek prostoru, jelikož děti reagovaly potleskem, rytmizací a verbálním projevem, kdy pro uvedené reakce dětí byl ze strany autorky poskytnut dostatek času.

V páté otázce byly respondentky dotazovány na vzdělávací oblasti z RVP PV. Vzhledem k snazší orientaci respondentek ve vzdělávacích oblastech byl poskytnut Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, do kterého měly pedagožky při strukturovaném rozhovoru možnost nahlédnout. Překvapením bylo, že pouze dvě respondentky dokázaly vhodně odpovědět, aniž by využily nabídnuté možnosti. Ostatní pedagožky se v RVP PV orientovaly, možnost poskytnutého materiálu využily, čímž zmírnily své obavy z rozhovoru. V oblasti Dítě a jeho tělo se respondentky shodly, že bylo dítě rozvíjeno pomocí všech smyslů. Byl tedy naplněn dílčí cíl „Rozvoj a užívání všech smyslů“. (RVP PV, MŠMT, s. 15, 2021) V oblasti Dítě a jeho psychika respondentky vybraly dílčí cíle „Rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností, receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění), i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování)“, „Rozvoj komunikativních dovedností (verbálních i neverbálních) a kultivovaného projevu.“ (RVP PV, MŠMT, s. 17, 2021) V následující oblasti Dítě a ten druhý vybraly pedagožky dílčí cíle „Rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností verbálních i neverbálních“, „Posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (v rodině, mateřské škole, v dětské herní skupině apod.)“. (RVP PV, MŠMT, s. 23, 2021) Ve vzdělávací oblasti Dítě a společnost vybraly respondentky na základě seznámení s uměním, hudbou, pohádkou a dramaturgií dílčí vzdělávací cíle „Seznamování se světem lidí, kultury a umění, osvojení si základních poznatků o prostředí, v němž dítě žije“, „Vytvoření povědomí o mezilidských morálních hodnotách“. (RVP PV, MŠMT, s. 25, 2021) Poslední vzdělávací oblasti Dítě a svět vybraly respondentky dílčí vzdělávací cíl „Vytváření elementárního povědomí o širším přírodním, kulturním i technickém prostředí, o jejich rozmanitosti, vývoji a neustálých proměnách“. (RVP PV, MŠMT, s. 27, 2021)

Šestá otázka byla zaměřena na efektivitu připraveného grafického materiálu (příloha č. 3, 4 a 5). Respondentky odpovídaly shodně bez zaváhání. Grafický materiál byl podle pedagožek vhodně připraven pro děti předškolního věku. Po dramaturgii hudební pohádky byly děti schopny bez obsáhlého vysvětlování pracovní list vyplnit.

Poslední otázka umožnila respondentkám vlastní doplňující komentář. Velkým překvapením bylo, že možnost využily jen čtyři respondentky, které velmi kladně zhodnotily celou pohádku a aktivizaci dětí.

11 DISKUZE

Hlavním cílem bakalářské práce bylo vytvořit hudební pohádku pro předškolní děti, zdramatizovat ji v mateřských školách a ověřit, jak a v jakých vzdělávacích oblastech hudební pohádka děti předškolního věku rozvíjela. Z cíle výzkumu vyplynuly dvě hlavní výzkumné otázky.

1. V jakých vzdělávacích oblastech děti hudební pohádka rozvíjela?

První výzkumná otázka byla zaměřena na pedagožky, kdy cílem výzkumné otázky bylo zjistit v jakých vzdělávacích oblastech děti hudební pohádka rozvíjela. Na první výzkumnou otázku poskytla potřebné informace odpověď na otázku č. 5 ve strukturovaném rozhovoru. Otázka č.5 ze strukturovaného rozhovoru se zabývala zjištěním, jak a jaké vzdělávací oblasti jsou pomocní hudební pohádky u dětí předškolního věku rozvíjeny. Respondentky rozebraly jednotlivé vzdělávací oblasti, u kterých vybíraly konkrétní dílčí cíle, které nejvíce korespondovaly s hudební pohádkou. Respondentky vybíraly ze vzdělávací oblasti Dítě a jeho tělo nejčastěji dílčí vzdělávací cíl rozvoj smyslového vnímání. Ve vzdělávací oblasti Dítě a ten druhý vybíraly nejčastěji dílčí cíl interaktivní a komunikativní dovednosti, v oblasti Dítě a psychika pak dílčí cíl rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností, receptivní i produktivní. Dále respondentky ze vzdělávací oblasti Dítě a společnost vybrali dílčí cíl seznámení se s uměním a kulturou. Z poslední vzdělávací oblasti Dítě a svět nejčastěji zvolily respondentky dílčí vzdělávací cíl vytvoření si povědomí o kulturním i technickém prostředí. Výsledek rozboru strukturovaného rozhovoru přinesl předpokládané výsledky.

2. Bavila děti zdramatizovaná hudební pohádka?

Druhá výzkumná otázka byla zaměřena na to, zda děti zdramatizovaná hudební pohádka bavila. Na druhou výzkumnou otázku poskytla potřebné informace odpověď na otázku č. 3 ze strukturovaného rozhovoru. Odpovědi respondentek byly shodné. Získané odpovědi byly příjemným překvapením. Výsledek rozboru strukturovaného rozhovoru přinesl méně očekávanou odpověď na druhou výzkumnou otázku.

Při analýze získaných dat ze strukturovaného rozhovoru bylo zjištěno, že otázky byly vhodně vybrané. Některé otázky by bylo možné obohatit pro získání co nejpřesnějších odpovědí na danou problematiku. Během psaní této bakalářské práce se objevovaly další myšlenky. Za přínosné by také mohlo být považováno zaznamenávání individuálních odpovědí dětí na škále pozorování a samotný rozbor zúčastněného pozorování.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo vytvořit hudební pohádku pro předškolní děti, zdramatizovat ji v mateřské škole a ověřit, v jakých vzdělávacích oblastech hudební pohádka děti předškolního věku rozvíjela. V teoretické části byly charakterizovány jednotlivé pojmy hudba, pohádka, hudební pohádka, dramatická výchova a její metody, předškolní věk, předškolní vzdělávání a jednotlivé vzdělávací oblasti z RVP PV. Také byl zmíněn vliv hudby, pohádky a hudební pohádky na vývoj předškolního dítěte. V podkapitole Metody dramatické výchovy byly zmíněny veškeré metody použité při drammatizaci a následném zúčastněném pozorování.

Hlavním cílem praktické části bylo zdramatizovanou hudební pohádku kvalitativním výzkumným šetřením metodou zúčastněného pozorování a strukturovaného rozhovoru zjistit, v jakých vzdělávacích oblastech děti předškolního věku hudební pohádka rozvíjela. Zjištěné skutečnosti byly následně ověřovány metodou otevřeného kódování. Pro účely rozboru a lepší orientaci v strukturovaném rozhovoru byly použity jednotlivé kódy, které byly následně kategorizovány.

Praktickou částí bakalářské práce byly ověřeny teoretické poznatky a bylo zjištěno, že hudební pohádka dětí předškolního věku rozvíjí ve všech vzdělávacích oblastech.

Na základě výsledku této bakalářské práce by bylo možné doporučit, aby předškolní pedagogové častěji zařazovali hudební pohádku s prvky drammatizace do vzdělávání dětí v předškolním věku, jelikož ze získaných poznatků hudební pohádka rozvíjí dítě ve všech vzdělávacích oblastech.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Tištěné zdroje

Amirová, A. et al. *Metody a aktivity dramatické výchovy v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe, 2019. ISBN 978-80-7496-430-5.

Bláhová, K. et al. *Rozvíjíme děti s využitím příběhů a veršů*. Praha: Raabe, 2016. ISBN 978-80-7496-275-2.

Gavora, P. a D. Krejčířová. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.

Gerlichová, M. *Muzikoterapie v praxi: příběhy muzikoterapeutických cest*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2021. ISBN 978-80-271-1791-8.

Honzíková, J. a J. Depešová. *Kdo tvoří, ten nezlobí III, aneb, Práce s loutkou v mateřské škole*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2017. ISBN 978-80-261-0729-3.

Hornáčková, V. a J. Depešová. *Dramatika a hra jako potenciál kreativity v předškolním vzdělávání*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2020. ISBN 978-80-7435-818-0.

Jenčková, E. *Hudba v současné škole: Hudební pohádka, 1. díl*. Žamberk: Tandem, 2019. ISBN 978-80-806901-84-8.

Kutáková, D. et al. *Logopedická prevence: průvodce vývojem dětské řeči*. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-717-8115-0.

Langmeier, J. a D. Krejčířová. *Vývojová psychologie*. 2. vyd. Praha: Grada, 2006. ISBN 978-80-247-1284-0.

Leština, V. *Vytváříme loutky pro tvořivou hru dětí*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-017.

Machková, E. et al. *Metodika dramatické výchovy: zásobník dramatických her a improvizací*. 14. vyd. Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu., 2020. ISBN 978-80-7068-352-1.

Míčková, J. et al. *Cesta do pohádky: literárně-dramatické projekty pro MŠ*. Praha: Portál, 2019. ISBN 978-80-262-14-32-8.

Opravilová, E. et al. *Předškolní pedagogika: dramatická výchova v mateřské škole a na 1. stupni základní školy*. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5107-8.

Svobodová, E. et al. *Metody dramatické výchovy v mateřské škole: zásobník dramatických her a improvizací*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0020-8.

Švaříček, R. a K. Šedřová. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 2. vyd. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

Ulrychová, I. et al. *Hrajeme si s pohádkami: dramatická výchova v mateřské škole a na 1. stupni základní školy*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-717-8355-2.

Voščeková, H. et al. *Od podzimu do léta pohádka k nám přilétá: roční projekt pro MŠ*. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1372-7.

Internetové zdroje

ČESKO. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. MŠMT: Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání [online]. MŠMT, 2021 Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/opatreni-ministra-zmena-rvppv-2021>

SLAVÍKOVÁ, Marie, Hudební vývoj dítěte v předškolním věku. [online]. ČLÁNKY.RVP, 2012 Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/14413/HUDEBNI-VYVOJ-DITETE-V-PREDSKOLNIM-VEKU.html>

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Kouzelná farma – hudební pohádka

Příloha č. 2 – fotografie paravánu

Příloha č. 3 – pracovní list

Příloha č. 4 – pracovní list

Příloha č. 5 – pracovní list

Příloha č. 6 – Otázky pro strukturovaný rozhovor s učitelkami

Příloha č. 7 – Strukturovaný rozhovor s respondentkou P6

Příloha č. 8 - Strukturovaný rozhovor s respondentkou P6 + kódování

Příloha č. 1

KOUZELNÁ FARMA – hudební pohádka

Nicola Adamovičová

Farmářka:

„Mezi slunečnicovým polem a křišťálovou říčkou se rozkládá malebná kouzelná farma, o které si dnes budeme vyprávět.

Správná farma má i svou farmářku, a to jsem já! (radostně)

Jmenuji se Nikča.

Se svými zvířátky si ráda povídám i zpívám, a také všem pozorně naslouchám.

Každý den nosím zvířátkům jídlo, vodu a různé dobroty. (ukazuje košík plný dobrot)

A kdo na farmě se mnou bydlí? Pojdme se na to společně podívat!“ (farmářka odchází)

Slepička Kdákalka:

„Ko, ko, ko, dák, já jsem slepička Kdákalka!“

Koza Líza:

Husička Majdička:

„Ga, ga, ga, já jsem husička Majdička!“

Ovečka Kudrnka:

„Bé, bé, bé, já jsem ovečka Kudrnka!“

Pes Brok:

(zpěv)

„Haf, haf, haf

já jsem pes Brok,

už ani krok!

Nepustím vás za vrátka,

hlídám tady zvířátka“

Farmářka:

(přichází farmářka)

„Na farmě máme stále veselo. Pořád je tu co dělat.

Když nám jaře rozkvete louka, je plná čerstvé trávy a sladkých kytiček, na kterých si zvířátka moc pochutnají.

(vyndá košík s kytičkami)

V létě, když svítí sluníčko, se všichni koupeme v rybníku a odpočíváme ve stínu pod stromy a mlsáme sladké jahody.

(vyndá košík s jahodami)

Na podzim pro změnu sbíráme zralé ovoce a sklízíme zeleninu, kterou mají zvířátka úplně nejraději.

(vyndá košík s ovocem a zeleninou)

V zimě dovádíme ve sněhu a těšíme se na Vánoce. (vyndá košíček s dárky)

Každý najde pod vánočním stromkem svůj dáreček, to je radosti! (radostně)

Ale stejně je nejkrásnější období na farmě jaro.“ (zamyšleně tlumí hlas)

A víte proč děti? Tak poslouchejte!

Slepička Kdákalka:

(zpěv)

„Já jsem slepička Kdákalka,

Mám krásná žlutá kuřátka.

Když mi dáte košíček,

Bude plný vajíček.“

Farmářka:

„A co se tedy na jaře děje?

1) *Interakce s dětmi*

Na jaře se zvířátkům rodí nebo líhnou mládátka. Je to opravdu velké kouzlo.

Všechny zvířecí maminky jsou šťastné a vesele si prozpěvují. „

Koza Líza:

(zpěv)

„Já jsem koza Líza,

ta, co všechno slízá.

Moje malé kůzlátko,

probudí se za krátko.

Dám vám trochu svého mlíčka,

ať vám zčervenají líčka.“

Kravička Stračena:

(zpěv)

„Já jsem kravička Stračena,

ze svého jména jsem nadšená.

Moje telátko je holčička,

Jmenuje se Bertička.

z mého mléka hošánku,

Dělám dobrou smetánku.“

Husička Majdička:

(zpěv)

„Já jsem husička Majdička,

mám lesklá bílá peříčka.

Někdy si je oškubám,

a do peřinek ráda dám.

Doma mám plno děťátek,

Heboučkových malých housátek.“

Farmářka:

„Ale ovečka Kudrnka je nějaká smutná.“

(smutně promluví)

Ovečka Kudrnka:

(zpěv)

„Já jsem ovečka Kudrnka,

pasu se od slunka do slunka.

Když je zima, vlnu mám,

na jaře ji trochu ostříhám.

Pod mou vlnou, to mi věřte,

Každý rád se ohřeje.

Jsou z ní šaty, svetry, šály,

no a taky čepice,

ty snad hřejí nejvíce.

Mám také malé jehňátko, říkáme mu
Holátko, narodilo se bez vlny,
(smutně říká)

a nemá žádné kudrny. Já se teď budu pořád
bát, že se mu všichni budou smát. „

Farmářka:

„Aha, ovečce Kudrnce je líto, že se její
jehňátko narodilo bez vlny.

Má o něj velký strach.

(smutně)

Bojí se, že mu bude v zimě chladno, že se
mu ostatní budou smát.

Nastal čas, kdy všechna zvířátka vykoukla
ze svých příbytků, a mezi sebou si ukazovala
svá mláďátka. Jenom ovečka Kudrnka se
svým jehňátkem Holátkem chyběla. Zůstala
s ním raději doma, i když se Holátko také
chtělo světu ukázat. A tak Holátko vyběhlo
ven! „

Všichni:

(překvapeně koukají na Holátko a prohlíží si
ho)

Kuřátka:

„Takové jehňátko ještě nikdo neviděl! Vždyť
jsi celé holé a nemáš žádnou vlnu.“

Jehňátko:

„Moc rádo vás všechny konečně
poznávám!“ (vesele hopsá)

Slepička Kdákalka:

Ko, ko, ko, ko dák, budem se mu smát,

Ko, ko, ko, ko dák, budem se mu smát.
(posměšně)

Kravička Berta: (kývne hlavou,
zamyslí se, rázně praví)

„Nikdo se nebude jehňátku smát!

Jsme přeci všichni kamarádi, a tak si
musíme pomáhat.

Dáme hlavy dohromady a zkusíme
vymyslet, co udělat, aby jehňátku nebyla
zima, až napadne sníh. “

Koza Líza:

„Hodil by se teplý kabátek!“

Husička Majdička:

„Já mám peříčka, co zahřejí, pomohou v
zimě i v zívějí!“

Slepička Kdákalka:

„Trocha vlny od ovečky, upředu kus teplé
dečky a hurá, můžeme šít! Já mám ostrý
zobáček, co sešije mu kabátek!

Farmářka: (přichází)

„Od této chvíle máme se zvířátky na farmě
jedno velké společné přání. Když večer
usínáme, pořád na něj myslíme.

Když v noci spíme, po obloze pluje velký stříbrný Měsíc a s ním plno krásných hvězd, které svítí a blikají na celou širou zem. Mezi nimi je jedna hvězdička, které se zalíbila právě naše farma. A tak se každou noc sklání co nejnižše a tiše naslouchá snům všech zvířátek. “

Hvězda: (zpěv)

*„Já jsem malá hvězda,
a i když se to nezdá,
splním každé vaše přání,
a to ihned – na počkání.“*

„Už vím, co si všichni přeji!“ (radostně vykřikne)

(hvězda se celá rozzářila, a jako kouzlem ušila kabátek pro Holátko ze všeho, co ostatní zvířátka připravila)

Farmářka:

„A tak malá hvězda udělala velké kouzlo.

Jehňátko oblékla do vlněného kabátku, a dala mu tak hřejivé kudrnky.

Už se nemusí zimy bát! Může si ve sněhu se všemi kamarády hrát!“

Všichni dohromady: (zpěv)

*„I když z nás je každý jiný,
nám to vůbec nevadí.*

*Hrajeme si, zpíváme si,
to nás dobře naladí. „*

Farmářka:

(recitace)

*„Když jsme spolu kamarádi,
a máme se tu všichni rádi,
nemusí se nikdo bát,
že se mu někdo bude smát.“*

Příloha č. 2

Příloha č. 3

Příloha č. 4

Příloha č. 5

Příloha č. 6

Otázky pro strukturovaný rozhovor s učitelkami

Je vytvořená hudební pohádka vhodná pro děti předškolního věku?

Co děti na hudební pohádce nejvíce zaujalo?

Myslíte si, že děti zdramatizovaná hudební pohádka bavila?

Měly děti možnost dostatečně reagovat na hudební pohádku?

Jaké si myslíte, že hudební pohádka naplňovala vzdělávací oblasti z RVP? Konkrétně v jaké vzdělávací oblasti?

Líbil se dětem připravený grafický materiál, nebylo to složité? Co byste vyměnili, případně doplnili?

Příloha č. 7

Strukturovaný rozhovor s respondentkou P6

Respondentka P6

1) Je vytvořená hudební pohádka vhodná pro děti předškolního věku?

„Ano, myslím si, že pohádka byla přizpůsobena věku dětí a obohatila je o ne moc používané prostředky dramaturgie, zapojení hudby do pohádky a následné zapojení dětí do celého děje.“

2) Co děti na hudební pohádce nejvíce zaujalo?

„Vypozorovala jsem, že děti nejvíce reagovaly na zvířátka vystupující z domečků a hodně je zaujal zpěv zvířátek doprovázen hudbou.“

3) Myslíte, že děti zdramatizovaná hudební pohádka bavila?

„Ano, usuzuji z toho, že děti pozorně naslouchaly a vnímaly, co se v pohádce bude dít, co bude následovat. Také z toho, že děti spontánně reagovaly na hudbu a začaly vždy tleskat do rytmu písni. „

4) Měly děti možnost dostatečně reagovat na hudební pohádku?

„Ano, jak jsem již odpovídala na předchozí otázku, reagovaly zcela přirozeně a bez zábran. Pro reakce dětí byl dostatek prostoru.“

5) Jaké si myslíte, že hudební pohádka naplňovala vzdělávací oblasti RVP PV?

Konkrétně v jaké vzdělávací oblasti?

„Ve vzdělávací oblasti dítě a jeho tělo bylo rozvíjeno dle mého názoru smyslové vnímání, a to během celé pohádky. Zrak při sledování okének na paravánu, které se postupně otevíraly, hmat při zkoumání košíků a také při vypůjčení loutek, kdy zkoumaly především materiály. Čich při čichání k obsahu košíků, kde bylo seno, zelenina a chuť při ochutnávání zeleniny. Dítě a jeho psychika jsem vybrala rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností, které děti využívaly v průběhu celé pohádky a tím myslím třeba vnímání, naslouchání a porozumění. V oblasti dítě a ten druhý jsem vybrala interaktivní a komunikativní dovednosti. V oblasti dítě a společnost určitě seznámení se uměním, a to s hudbou a zároveň s pohádkou a dramatizací. V poslední oblasti dítě a svět jsem vybrala vytváření povědomí o kulturním a uměleckém prostředí, ale nic jiného se mi k této oblasti přímo nehodí.“

6) Líbil se dětem připravený grafický materiál, nebyl pro ně složitý? Co byste vyměnili, případně doplnili?

„Ano, myslím si, že byl vhodně připraven, protože děti bez jakéhokoli vysvětlení dokázaly pracovní list vyplnit. Dětem se moc líbilo grafické zpracování, a tím myslím kresby pracovních listů.“

7) Nyní máte prostor na vlastní komentář.

„Bylo to opravdu perfektní. Protože hudební pohádka dle mě rozvíjela děti po všech stránkách. Hudba děti zaujala a řekla bych, že i nás, jako účastníky pozorování.“

Příloha č. 8

Strukturovaný rozhovor s respondentkou P6 + kódování

1) Je vytvořená hudební pohádka vhodná pro děti předškolního věku? (zjišťovací o dětech)

„Ano, myslím si, že pohádka byla přizpůsobena věku dětí a obohatila je o ne moc používané prostředky dramatizace, zapojení hudby do pohádky a následné zapojení dětí do celého děje.“

věk, děj Podobnost s odpovědí P5, P7, P8

2) Co děti na hudební pohádce nejvíce zaujalo? (zjišťovací o dětech)

„Vypozorovala jsem, že děti nejvíce reagovaly na zvířátka vystupující z domečků a hodně je zaujal zpěv zvířátek doprovázen hudbou.“ **hudba, zpěv**

Podobnost s odpovědí P5, P2, P4 (+ celá kompozice pohádky a výtvarné ztvárnění), P7, P8

Oповěď P1 – „...pohádka je zaujala jako celek.“

Oповěď P3 – „Když zvířátka vykukávala z okýnek, právě ten moment překvapení.“ „ Já si myslím právě že zdramatizovaná hudební pohádka je to nejlepší pro děti může být, protože vlastně děti mají rády když se spojí zpěv s pohybem, takže si myslím, že to pro děti bylo úplně úžasný a taky jak ta zvířátka zpívala, tak jak říkám, byl to pro ně úžasný zážitek.“

3) Myslíte, že děti zdramatizovaná hudební pohádka bavila? (zjišťovací o dětech)

„Ano, usuzuji z toho, že děti pozorně naslouchaly a vnímaly, co se v pohádce bude dít, co bude následovat. Také z toho, že děti spontánně reagovaly na hudbu a začaly vždy tleskat do rytmu písni.“ **interakce dětí** Podobnost s odpovědí P5, P4, P2, P7, P8

4) Měly děti možnost dostatečně reagovat na hudební pohádku? (zjišťovací o dětech)

„Ano, jak jsem již odpovídala na předchozí otázku, reagovaly zcela přirozeně a bez zábran. Pro reakce dětí byl dostatek prostoru.“ **přirozený projev** Podobnost s odpovědí P1, P2, P7,

P8 doplnila: „Určitě, v pohádce vždycky byly pauzy, které umožňovaly dětem se dostatečně projevit a reagovat na danou situaci.“

5) Jaké si myslíte, že hudební pohádka naplňovala vzdělávací oblastí RVP PV? Konkrétně v jaké vzdělávací oblasti? (zjišťovací učitelky)

„Ve vzdělávací oblasti dítě a jeho tělo bylo rozvíjeno dle mého názoru smyslové vnímání, a to během celé pohádky. Zrak při sledování okének na paravánu, které se postupně otevíraly, hmat při zkoumání košíků a také při vypůjčení loutek, kdy zkoumaly především materiály. Čich při čichání k obsahu košíků, kde bylo seno, zelenina a chuť při ochutnávání zeleniny.“ **smysly** podobnost s odpovědí P1, P2, P3 (+ podotýká že děti většinou seděly), P5, P7, P8

Dítě a jeho psychika jsem vybrala rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností, které děti využívaly v průběhu celé pohádky a tím myslím třeba vnímání, naslouchání a porozumění. **receptivní i produktivní dovednosti** podobnost s odpovědí P1(z části), P2, P7, P8

V oblasti dítě a ten druhý jsem vybrala interaktivní a komunikativní dovednosti. **Interakce, komunikace** podobnost s odpověď P1, P2, P4, P3 (z oblasti vybrala, že se nevyskytla kooperace, která dle P3 nebyla ani třeba), P7

V oblasti dítě a společnost určitě seznámení se uměním, a to s hudbou a zároveň s pohádkou a dramatizací. **umění, hudba** podobnost s odpověď P3, P5, P7

Odpověď P2 – „Určitě rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí, oni to viděli že jo ve společenství zvířátek...“ podobnost s odpověď P1

Odpověď P8 – „Tato vzdělávací oblast vytvořila dětem jakési povědomí o mezilidských vztazích...“, „...děti se učily jakési hierarchii ve společnosti, která vlastně byla i mezi zvířátky na farmě.“

V poslední oblasti dítě a svět jsem vybrala vytváření povědomí o kulturním a uměleckém prostředí, ale nic jiného se mi k této oblasti přímo nehodí.“ **Kulturaí** Podobnost s odpověď P7, P8

Odpověď P2 – „Rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách“ podobnost s odpověď P1

6) Líbil se dětem připravený grafický materiál, nebyl pro ně složitý? Co byste vyměnili, případně doplnili?

„Ano, myslím si, že byl vhodně připraven, protože děti bez jakéhokoli vysvětlení dokázaly pracovní list vyplnit. Dětem se moc líbilo grafické zpracování, a tím myslím kresby pracovních listů.“ **snadná orientace** s tvrzením se ztotožňuje P3, P2, P5, P4 (byl připravený úměrně věku), P2 (děti hned pochopily co mají dělat a chtěly další a další), P7, P8

7) Nyní máte prostor na vlastní komentář.

„Bylo to opravdu perfektní. Protože hudební pohádka dle mě rozvíjela děti po všech stránkách. Hudba děti zaujala a řekla bych, že i nás, jako účastníky pozorování.“

odpověď P2 – „Děti prostě tím potom žijou hrozně dlouho, rozvíjí to u nich rytmus.“

odpověď P3 – „Na základě pozorování si myslím, že dětský zážitek byl prolínán všemi vzdělávacími oblastmi, děti si to natolik užily, že i potom si chtěly na pohádku zahrát s loutkami.“

Dítě a jeho tělo – P5 (smysly), P4 (smysly+ zapojení částí těla při hře na tělo)

Dítě a jeho psychika – P5 (kultivovaný a verbální projev), P4 (rozvoj řečových a komunikativních dovedností, rozvoj fantazie a představivosti)

Dítě a ten druhý – P5 (kooperativní dovednosti), P4 (interaktivní a komunikační dovednosti)

Dítě a společnost – P5 (seznámení se světem umění – k tomu jim určitě pomohla hudba), P4 (děti poznaly další formu divadelního představení, ve kterém byl paraván, se kterým se děti moc často nesetkávají a velice přínosné bylo zařazení netradičního doprovodu, který pohádku obohatil)

Dítě a svět – P5 (povědomí o celém světě), P4 (upevnily si pojetí ztvárnění určitého umění s hudbou)